

LIETUVOS SVEIKATOS MOKSLŲ UNIVERSITETAS

MEDICINOS AKADEMIJA

Visuomenės sveikatos fakultetas

Sveikatos vadybos katedra

Laura Petrauskienė

**VISUOMENĖS SVEIKATOS STUDENTŲ
MOKYMOSI MOTYVACIJOS YPATUMAI**

**Magistro diplominis darbas
(Visuomenės sveikatos vadyba)**

**Darbo vadovė:
Dr. Jurgita Vladičkienė**

KAUNAS, 2012

SANTRAUKA

Visuomenės sveikatos vadyba

VISUOMENĖS SVEIKATOS STUDENTŲ MOKYMOSI MOTYVACIJOS

YPATUMAI

Laura Petrauskienė

Mokslinė vadovė Dr. Jurgita Vladičkienė

Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Visuomenės sveikatos fakultetas, Sveikatos vadybos katedra. Kaunas; 2012. 74 p.

Darbo tikslas. Ištirti LSMU Visuomenės sveikatos studentų nuomonę apie jų mokymosi motyvaciją.

Uždaviniai. 1. Išsiaiškinti, kokie veiksniai lėmė studijų pasirinkimą LSMU Visuomenės sveikatos fakultete. 2. Ištirti Visuomenės sveikatos fakulteto studentų nuomonę kas labiausiai motyvuoja juos mokytis. 3. Palyginti LSMU Visuomenės sveikatos fakulteto pirmos ir antros pakopos studijų studentų motyvaciją.

Tyrimo metodika. Tyrimui atlikti pasirinkta anketinės apklausos metodika, galima daryti prielaidą, kad pasirinkti studentų atsakymai susiję su veiksniais paskatinusiais juos rinktis universitetą, studijų programą, motyvais, motyvuojančiais ar demotyvuojančiais juos mokytis. Skirtumams tarp grupių įvertinti (kai matavimai buvo išreiškiami kaip kategorijos) taikytas chi kvadrato (χ^2) kriterijus.

Rezultatai. Renkantis studijas LSMU Visuomenės sveikatos fakultete daugiau nei trečdalį tiriamųjų domina darbas bei studijos Visuomenės sveikatos srityje, ketvirtadalis mato perspektyvą į ateitį. Tiriamuosius labiausiai motyvuoja mokytis įdomiai dėstomi dalykai (84,0 proc.), kompetentingi dėstytojai (70,8 proc.), bei dėstytojų gebėjimai sudominti dalyko turiniu (67,9 proc.). Beveik pusei magistrantų (47,4 proc.) perspektyva žvelgiant į ateitį buvo svarbesnis veiksnys nei bakalaurams (13,2proc.). Augimo poreikis mokantis svarbu 60,5 proc. magistrantų ir 33,8 proc. bakalaurų. Noras gauti žinių svarbu 76,3 proc. magistrantų ir 39,7 proc. bakalaurų.

Išvados. Didžiausią įtaką renkantis LSMU visuomenės sveikatą turėjo susidomėjimas darbu bei studijomis Visuomenės sveikatos srityje, taip pat perspektyva į ateitį, tikimasi įdomaus darbo. Didžiąją dalį apklaustųjų mokytis motyvuoja kompetentingi dėstytojai, dėstytojų gebėjimai sudominti dalyko turiniu, domėjimasis studijuojamu dalyku, įdomios studijų

užduotys, paskaitos, praktiniai užsiėmimai. Bakalaurams stojant į universitetą svarbu draugų, pažįstamų, besimokančių LSMU visuomenės sveikatos patarimai, arba jiems neužteko konkursinio balo įstoti į norimą specialybę, todėl jie rinkosi visuomenės sveikatą, tuo tarpu magistrantams svarbiau perspektyva žvelgiant į ateitį.

Praktinės rekomendacijos. Švietimo įstaigų vadovams būtina plėsti bendradarbiavimo formas tarp aukštųjų mokyklų karjeros centrų ir ugdymo įstaigose veikiančių karjeros centrų, vykdyti pažintines ekskursijas po aukštąsias mokyklas. Ugdymo įstaigų pedagogai turėtų padėti jaunuoliams išsiaiškinti jų asmeninę motyvaciją profesijos pasirinkimui. Aukštųjų mokyklų dėstytojai turėtų taikyti tokius mokymosi motyvacijos skatinimo būdus: įdomiai dėstyti savo dalyką, suteikti studentams įdomios ir naudingos mokymosi medžiagos, kelti kvalifikaciją dalyvaujant įvairiuose kursuose, naudotis šiuolaikinėmis mokymo priemonėmis, skatinti studentų bendradarbiavimą.

Raktažodžiai. Mokymosi motyvacija, profesijos rinkomasi motyvacija, studentų motyvacija.

SUMMARY

Management of Public Health

LEARNING MOTIVATION PECULIARITIES OF PUBLIC HEALTH STUDENTS

Laura Petrauskienė

Supervisor Dr. Jurgita Vladičkienė

Department of Health Management, Faculty of Public Health, Lithuanian university of health sciences. Kaunas; 2012. 74 p.

Aim of the study. To analyse the opinion of LUHS Public health students about their learning motivation.

Objectives. 1. To find out what factors determined the choice of studies at LUHS Faculty of Public health. 2. To examine the opinion of Public health students what reasons motivate them to study there. 3. To compare the motivation of bachelors and masters studying at LUHS Faculty of Public health.

Methods. Questionnaire form was selected for the research; assumption could be made that the answers chosen by the students are closely related with the factors which encouraged them to choose the university and programme of studies, and it shows the reasons motivating and demotivating their wish to study. To evaluate the differences between groups (measurements are expressed as categories) parameter (χ^2) was applied.

Results. When choosing studies at LUHS Faculty of Public health, more than one third of the questioned respondents were interested in work and studies in public health sphere. One quarter of respondents saw prospect. Students are greatly motivated by interestingly taught subjects (84.0 %), competent lecturers (70.8 %), and lecturers abilities to intrigue with the contents (67.9 %). Almost half of the masters (47.4 %) considered prospect into future to be more important factor than bachelors (13.2%). Development demand while studying is important for 60.5 % of master students and 33.8 % of bachelors. A wish to get knowledge was important for 76.3 % of master students and 39.7 % of bachelors.

Conclusions. The interest in work and studies in Public health sphere, prospect into future and interesting career had the biggest impact while choosing to study at LUHS Faculty of Public health. The greater part of respondents were motivated to learn by competent lecturers and their abilities to intrigue with the contents, interest in the subject of studies and challenging tasks, lectures and practical seminars. Bachelor students consider their relatives'

and friends' opinion to be important when entering to study, as well as acquaintances', who study there, advice. Some of the respondents could not enter to study desirable speciality, so they decided to study public health. Master students consider future perspective to be very important.

Practical recommendations. Executives of educational institutions should widen cooperation among career centres of higher education and make orientation excursions in higher schools. Teachers should help young people to analyse their self-motivation when choosing a career. Lecturers in the higher schools should apply such motivation encouragement means: to teach in an interesting manner their subject, to provide the students with interesting and useful studying material, to refresh qualification in various seminars, to use modern training resources and promote cooperation among students.

Keywords. Learning motivation, career choosing motivation, students motivation.

TURINYS

ĮVADAS.....	7
DARBO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI	9
1. LITERATŪROS APŽVALGA.....	10
1.1. Motyvacijos ir mokymosi motyvacijos samprata.....	10
1.2. Mokymosi motyvacijos rūšys.....	18
1.3. Studentų mokymosi motyvacija.....	22
1.4. Profesijos rinkimosi raidos aspektai ir motyvai.....	25
1.5. Profesijos pasirinkimo motyvai ir veiksniai.....	31
2. TYRIMO METODAI IR ORGANIZAVIMAS.....	36
2.1. Tyrimo organizavimas.....	36
2.1. Tyrimo metodika.....	37
3. TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ.....	38
3.1. Studijų LSMU Visuomenės sveikatos fakultete pasirinkimo veiksniai.....	38
3.2. Visuomenės sveikatos fakulteto studentų nuomonė apie tai, kas labiausiai motyvuoja juos mokytis.....	44
3.3. LSMU Visuomenės sveikatos fakulteto pirmos ir antros pakopos studijų studentų motyvų palyginimas.....	51
3.3.1. Visuomenės sveikatos fakulteto bakalauro ir magistrantų stojimo į LSMU motyvų palyginimas.....	51
3.3.2. Visuomenės sveikatos fakulteto bakalauro ir magistrantų mokymosi motyvų palyginimas.....	55
IŠVADOS.....	59
PRAKTINĖS REKOMENDACIJOS.....	60
LITERATŪRA.....	61
PRIEDAI.....	66

IVADAS

Sparčiai plėtojantis informacinės technologijos, keičiasi žmonių veiklos bei jų bendravimo būdai, o kintantys procesai reikalauja aukštesnio intelekto lygmens, todėl žinių poreikis tampa vis aktualesnis. Mokymasis yra sudėtinga, įvairių gebėjimų reikalaujanti veikla. Mokymosi veiklos pobūdis ir rezultatai priklauso nuo daugelio aplinkybių: besimokančiojo gabumų, mokymosi patirties ir kt. Ypatingas vaidmuo tenka motyvacijai, nes ji suteikia mokymuisi veržlumo, energijos, padeda pasirinkti kryptį.

Mokymosi motyvaciją lemia ne tik mokymosi procesas, žinios ir gebėjimai. Svarbu, kaip visuomenė vertina išsilavinimą ir ar laiko jį vertybe. Vis daugiau žmonių stoja į aukštąsias mokyklas, vis svarbesnis vaidmuo tenka išsilavinimui.

Apie mokymąsi diskutuojama mokyklose, universitetuose, namuose, įstaigose bei žiniasklaidoje. Be išsilavinimo vis sunkiau ko nors pasiekti profesinėje srityje. Kasmet vis didesnė dalis moksleivių, baigusių privalomą mokslą, siekia brandos atestato, vis daugiau vidurinės mokyklos absolventų renkasi aukštąsias mokyklas, daugiau studijuoti ateina baigusių kitas mokymo įstaigas, taip pat jau turinčių aukštojo mokslo diplomus. Be to, tęsti mokslo sugrįžta vis daugiau vyresnio amžiaus žmonių, didėja studento amžiaus vidurkis.

Mokymasis – viena iš svarbiausių siekiant žmogui nuolatos tobulėti, įgyti naujų gebėjimų, kompetencijų. Todėl labai svarbu jaunam žmogui pasirinkti tinkamą profesiją, numatyti tolimesnę savo gyvenimo ir darbo karjerą.

Profesinio apsisprendimo procesas labai svarbus žmogaus gyvenime, jo požiūris į būsimąjį darbą, vertybinės orientacijos sąlygoja profesinę raišką. Tačiau pirmiausiai vieną ar kitą pasirinkimą lemia vienokie ar kitokie motyvai – tai veiklos priežastys, susijusios su objektyvių poreikių patenkinimu. Apie tai rašo R. Adamonienė, S. Daukila, B. Kriščiūnas, I. Maknienė, A. Palujanskienė, L. Jovaiša, B. Pociūtė.

Apie (vidinę ir išorinę) motyvacijos problemas bei jų sprendimo būdus daug rašė užsienio šalių psichologai ir pedagogai N. L. Gage, D. C. Berliner, D. G. Myers, A. H. Maslow, P. Ramsden, E. Jensen ir kiti.

Sėkmingas mokslo krypties pasirinkimas gali lemti individo galimybių atsiskleidimą. Dėl to laimi tiek individas, tiek visa visuomenė. Gerų rezultatų siekimo motyvas šiandien būdingas nemažai daliai studentų.

Turintiems stiprią motyvaciją studentams būdinga apgalvotai, žingsnis po žingsnio siekti kokio nors tikslo, net jeigu tas procesas trunka ilgą laiką ir yra dažnai pertraukiamas.

Šiuo tyrimu siekiama išsiaiškinti veiksnius, paskatinusius siekti išsilavinimo Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Visuomenės sveikatos fakultete bei studentų motyvus, skatinančius gerai mokytis.

Temos aktualumas. Studentų motyvacijos tyrimai yra ypač svarbūs, nes padeda atskleisti problemines motyvacijos sritis. Reikia pabrėžti, jog aukštųjų mokyklų dėstytojams privalu žinoti studentų motyvacijos problemas, kad būtų galima taikyti atitinkamas mokymo strategijas. Jos sudaro prielaidas sukurti aplinką, užtikrinančią studentų pasitikėjimą savimi bei skatinančią siekti mokymosi tikslų.

DARBO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Darbo tikslas. Ištirti LSMU Visuomenės sveikatos studentų nuomonę apie jų mokymosi motyvaciją.

Darbo uždaviniai.

1. Išaiškinti, kokie veiksniai lėmė studijų pasirinkimą LSMU Visuomenės sveikatos fakultete.
2. Ištirti Visuomenės sveikatos fakulteto studentų nuomonę kas labiausiai motyvuoja juos mokytis.
3. Palyginti LSMU Visuomenės sveikatos fakulteto pirmos ir antros pakopos studijų studentų motyvaciją.

1. LITERATŪROS APŽVALGA

1.1. Motyvacijos ir mokymosi motyvacijos samprata

Motyvo ir motyvacijos sąvokos pradėtos tyrinėti praeitame šimtmetyje. Pradžioje daugiau buvo domimasi suvokimo, mąstymo, mokymosi klausimais. Nebuvo suformuota ir „motyvo“ sąvoka („motyvas“ kilęs iš lotyniško žodžio „movere“ – judinti), bet judėjimo paskatų klausimas jau nagrinėjamas vieno pirmųjų psichologų Wundt darbuose.

Motyvai – veiksmų skatuliai, lemiantys jų pobūdį ir kryptį. Jie visada yra susiję su kuriuo nors stipriu poreikiu (1). Motyvai skatina ne tik veiksmą, bet ir suteikia jam kryptį ir jėgą. Tuo dažniausiai paaiškinama, kodėl pasirinktas vienas ar kitas tikslas, kodėl nevienodai skiriama laiko ir dėmesio įvairioms veikloms (2).

Įvairūs motyvacijos tyrėjai šį sudėtingą reiškinį apibūdina skirtingai – vieni motyvus apibrėžia kaip objektus, atitinkančius tam tikrą suvoktą poreikį, arba kaip santykį su tais objektais, kiti – kaip potraukius, nuo kurių priklauso tikslingi veiksmai. Kai kurie autoriai, apibūdindami motyvą, akcentuoja jame du komponentus: kokybinį arba krypties ir kiekybinį arba energetinį, kiti įvardija motyvą kaip sudėtingą integruotą psichologinę struktūrą, kurios sudėtyje yra poreikis, ketinimas, potraukis, asmenybės savybės. Dalis autorių akcentuoja hierarchinę motyvacijos struktūrą, o kiti teigia, kad nehierarchinis modelis yra lankstesnis. Dažniausiai motyvacijos šaltiniais įvardijami biologiniai, emociniai, kognityviniai ir socialiniai poreikiai bei siekimas juos patenkinti ir apibūdinamos šios motyvų funkcijos: struktūruojanti, semantinė, skatinamoji, energetinė, reguliatorinė, kognityvinė, selektyvi (3).

Motyvacija apima žmogaus poreikius, troškimus, įsisąmonintus norus, interesus ir polinkius, vertybes, pažiūras ir įsitikinimus. Į ateitį nukreipta motyvacija padeda besimokantiems nugalėti kasdienius sunkumus, džiaugsmingai mokytis, tapti harmoningais, dorais žmonėmis, tapti atsakingomis asmenybėmis. Motyvacija perkelia mus iš nuobodulio į susidomėjimą, sukelia energiją ir padeda ją nukreipti viena linkme (1). Svarbu, jog individas mokymosi procese jaustųsi esąs žmogus ir kiekvienąsyk savo veikloje pajustų svarbiausius momentus:

- įsisąmonintų save (ką jaučia, ką ir kaip daro, ko vengia, ką nori toliau daryti);
- savarankiškai apsispręstų, ką ir kaip toliau daryti;
- išgyventų atsakomybę dėl savo pasirinkimo ir pasekmių;

- jaustūsi reikšmingu žmogumi, siekiančiu įprasminti save gyvenime.

Besimokantysis per savo asmeninį patyrimą pajunta galimybę priimti savarankiškus sprendimus. Tokią mokymosi motyvaciją palaiko nuolatinis konkrečių norų ir tikslų savarankiškas pasirinkimas bei įsisąmoninimas ir su tuo susijęs atsakingumo jausmas. Labai svarbu, kad besimokantis asmuo suvoktų, jog jis pats gali pasirinkti tikslą, dėtų pastangas jam įvykdyti ir kontroliuotų, kaip vyko veiksmai ir koks gautas rezultatas (1).

Todėl vežlumas ir kryptingumas yra motyvacijos sąvokos centre.

N. L. Gage, D. S. Berliner motyvaciją apibūdina kaip tai, kas teikia mums energijos ir daro mūsų veiklą kryptingą. Jie pažymi, kad motyvacija gali būti siejama ne tik su individo savybėmis, bet ir su socialinės aplinkos ypatumais, su tuo, ką galvojame apie sėkmę, kaip kiti vertina mokymąsi ir t.t. (4).

L. Jovaiša motyvus apibūdina kaip skatinimus kokiam nors veiksmui, tenkinant tam tikras reikmes bei poreikius (5,6). G. Butkienė, A. Kepalaitė motyvus įvardija kaip įsisąmonintas reikmes, išreikštas tikslais ir siekimais. Autorių nuomone – motyvas – tai, kas atsispindi žmogaus psichikoje vaizdo ar minties pavidalu ir nukreipia jo elgesį taip, kad būtų patenkintas tam tikras poreikis. Pagal N. L. Gage, D. Berliner - poreikis dar nėra veiklos motyvas. Jis (poreikis) siejamas su veiksmų tikslu, rodančiu pasirinktą kryptingumą (4).

Tokiu būdu galima teigti, jog motyvas – tai poreikio ir tikslo santykis.

Kaip teigia A. Jacikevičius, motyvas - tai tarsi „tam tikra asmenybės būseną, sąlygojama priežasties, sudaranti prielaidas veiksmams, nukreiptiems poreikius patenkinti“. Taip pat šis autorius pažymi, kad „vaizdinys ar mintis apie objektą, kuris gali patenkinti poreikį, yra tiesioginis veiklos motyvas“ (7).

Poreikiai – svarbiausias, bet ne vienintelis motyvacijos šaltinis. Jie susiję su tiesiogine (pirmine) ir su tarpine (antrine) motyvacija. Poreikiai yra cikliški. Kai patenkinami, jie nurimsta, nebėra motyvacijos šaltinis. Tada vėl atsiranda naujų poreikių. Kita vertus, yra pastovių poreikių, kurie pasireiškia mokymosi ir pažintiniais interesais, polinkiais, įpročiais, idealais. Todėl poreikiai ir iš jų kylantys interesai, emocijos, polinkiai, vertybės bei idealai, anot L. Jovaišos, yra motyvai. Pasak A. Woolfalk, poreikiai yra begaliniai ir priklauso nuo individualių žmogaus savybių. Poreikiai lemia asmenybės veiklos kryptingumą (8).

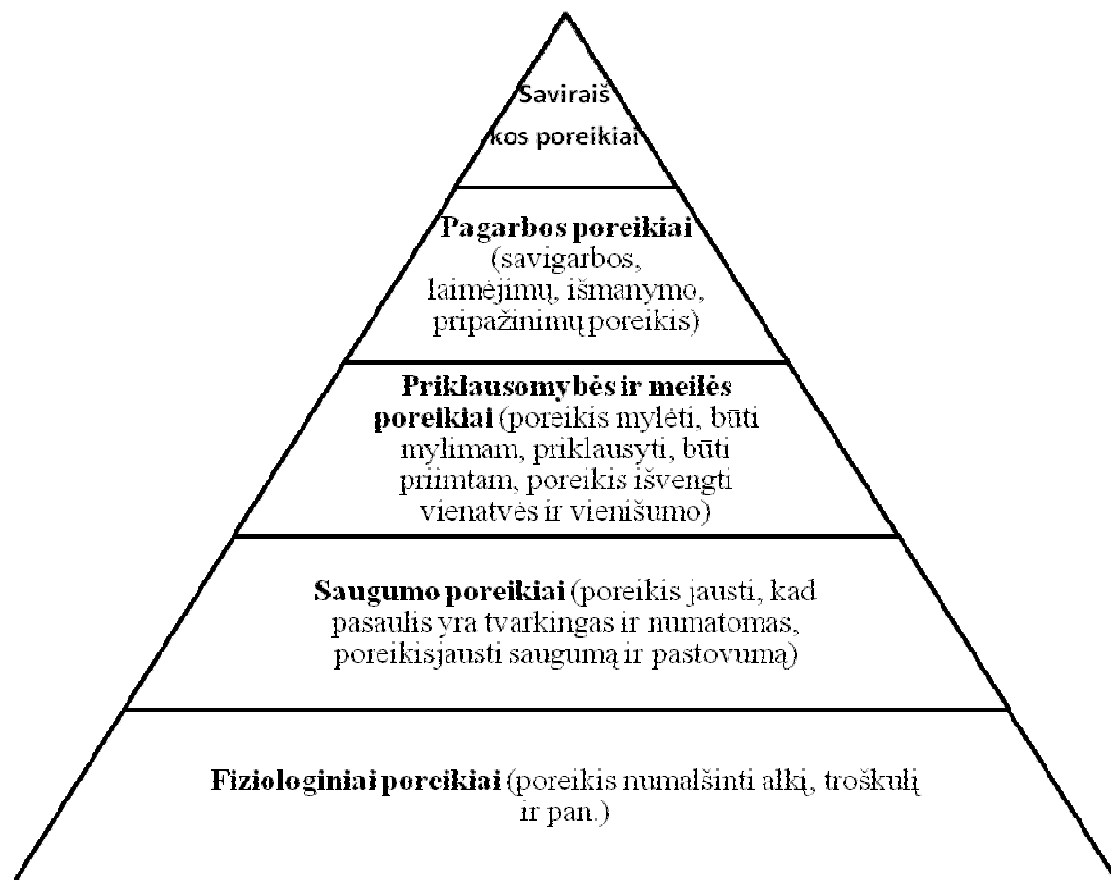
Tenkinant poreikius konkrečiose gyvenimo situacijose, susiklosto stereotipinės reakcijų sistemos, kurios tampa parengtimi vienodai veikti įprastinėse situacijose. Tokia sąmoninė parengtis stereotipiškai reaguoti į aplinką vadinama nuostata. Nuostatos pasileitimas yra ilgas ir sunkus procesas. Susiformuoja ne tik atskirus poelgius lemiančios

nuostatos pamokų, mokytojų, draugų atžvilgiu, bet ir ištisos mokymosi, mokymosi prasmės, darbo ir kitų nuostatų sistemos (9).

N. L. Gage, D. Berliner teigia, kad poreikiai – tai, ko individui subjektyviai arba objektyviai reikia jo fiziniam ar psichiniam (dvasiniam) komfortui (4).

Poreikiai lemia asmenybės veiklos kryptingumą. Besimokantieji sąveikauja su daiktais ir žmonėmis. Asmenybės poreikiai, susiję su jausmais, protu, valia, sąmone ir savimone, charakteriu ir temperamentu bei gabumais, lemia veiklos kryptį, kokybę ir stilių. Tos sąveikos struktūrą lemia motyvas, suteikiantis veiksams kryptį ir trukmę. Taigi, ir rinkdamasis profesiją, žmogus įvertina savo tinkamumą vienai ar kitai veiklos kryptčiai šiuo psichologiniu aspektu.

A. Maslow sukurta poreikių hierarchijos koncepcija susilaukė daug daugiau dėmesio nei bet kuri kita motyvacijos teorija. Pagal A. Maslow teoriją, motyvacija yra penkių pagrindinių poreikių – fiziologinių, saugumo, socialinių, psichologinių, saviraiškos – funkcija (1 pav.) (10). Tik tada, kai žemesnio lygio poreikiai yra patenkinami, kyla skatulus tenkinti aukštesnio lygio poreikius. Socialiniai, psichologiniai, saviraiškos (savirealizacijos) poreikiai priklauso aukštesniųjų poreikių grupei (11).

1 pav. Žmogaus poreikių piramidė (pagal A. Maslow) (10)

Ši poreikių eilė ne visada pastovi. Kai kurie motyvai, kol jie nepatenkinti yra pastovesni už kitus. Ši mintis yra labai svarbi motyvacijos sampratai.

Susipažinus su motyvacijos teorijomis, galima teigti, kad jos nagrinėja priežastis, kurios skatina žmogų veikti, ieško atsakymų į klausimą, kodėl žmogus vienaip ar kitaip elgiasi.

Lietuvoje mokymosi motyvacijos klausimus nagrinėjo L. Jovaiša, R. V. Pivorienė, N. Sturlienė ir kiti (5,12). Taip pat nemažai šioje srityje dirbo ir užsienio mokslininkai, tokie, kaip K. Ernst, D. A. Bergin, N. M. Grendstad, K. Tepperwein. Jų manymu, jei besimokantis nesugeba suprasti mokymosi veiklos pobūdžio, tai mokymasis tampa didele problema (13-16).

Psichologai, aptardami mokymosi motyvą, išskiria tokius išorinius ir vidinius mokymosi motyvą žadinančius veiksnius (17): patiriama mokymosi sėkmė, draugu pripažinimas, vadovavimo poreikis, domėjimasis mokomuoju dalyku, siekis gerai pasirengti tolimesnėms studijoms. Svarbiausi motyvai siejami su asmens identiteto plėtote, jo vertybių sistema, prasmingumo suvokimu (18).

R. L. Daft motyvą vadina vidinę ar išorinę jėgą, kuri sužadina žmoguje atkaklumą ir užsidegimą veikti tam tikra kryptimi. Kitaip tariant, jis motyvą apibūdina kaip veiksmų sužadinimą, nukreipimą tam tikra kryptimi ir užsispyrimą juos atlikti (19). Panašų motyvacijos apibrėžimą pateikia B. R. Jewell: motyvą – tai veiksnys, skatinantis studentus vienaip ar kitaip elgtis (20).

Pats mokymasis, t. y. mokymosi turinys, veiklos laisvė, įvairovė, tobulėjimo galimybės, priskiriamas prie vidinės motyvacijos. Išorinė motyvą siejama su materialinėmis (stipendija) ir nematerialinėmis paskatomis (21).

L. Jovaiša mokymosi tikslus skirsto į vidinius ir išorinius. Jau potraukiui būdingas tikslas jį patenkinti. Asmens smalsumo tikslas – rasti atsakymą į kilusį klausimą. Poreikį patenkina objektas, vadinamas tarpiniu tikslu, tikslu – objektu arba išoriniu tikslu. Kiekviena veikla prasideda ir baigiasi tikslu, kaip veiklos motyvu. Veikla ir yra tikslų siekimo kaita. Motyvai pagrindžia tikslą, bet šis taip pat yra motyvas. Noras baigti universitetą gali būti ir tikslas, ir motyvas (5,22).

Pasak mokslininkų egzistuoja 4 pagrindinės mokymosi motyvacijos sampratos. Viena kitą papildančios- bihevioristinė ir psichoanalitinė, kognityvinė ir humanistinė arba viena kitai prieštaraujančios- bihevioristinė ir humanistinė. Pirmosios labiau akcentuojančios

žmogaus biologinę motyvacijos prigimtį ir pastarosios, kurios mokymosi motyvaciją sieja su žmogaus savirealizacijos siekimu (23).

R. Boshier teigia, kad mokymosi motyvacija yra vidinių psichologinių ir išorinių aplinkos kintamųjų sąveikos funkcija arba aplinkos veiksnių suvokimas ir interpretavimas. Asmenybei mokantis formuojasi sugebėjimų ir charakterio struktūros, keičiasi tikslai, nuostatos, savimonė, todėl mokymosi struktūroje tikslinga išskirti šiuos komponentus – motyvacinį, pažinimo, vykdymo ir kontrolės. Ypatingai ženklaus yra besimokančiųjų motyvacinių struktūrų pokyčiai (24). R. Čiužas tvirtina, kad mokymasis yra prigimtinis poreikis, kurį realizuojamas žmogus gali ugdyti poreikį saviraiškai (kūrybiškumą, savarankiškumą, pasitikėjimą savo išprusimu bei gabumais) (25).

Mokslininkų nuomone, mokymosi motyvacija – tai mokymosi aplinkos veiksniai, skatinantys asmens aktyvumą ugdymosi procese (26).

Ne vieną kartą Lietuvos ir užsienio tyrėjų patvirtinta (V. Kanopienė, D. Tureikytė, I. Čikotienė, K. Kardelis; J. Pear, T. L. Good, J. Brophy, P. Cross) išreikšta nuostata, kad labai svarbus studentų mokymąsi motyvuojantis bei jų sėkmę lemiantis veiksnys yra studijų atitikimas polinkiams ir interesams, asmeniniams gebėjimams (27-31).

Mokymosi veiklos motyvacija yra labai sudėtinga sistema, jungianti įvairias poreikių rūšis. Ši sistema gali būti apibrėžta ir kaip visuma įvairių rūšių aktyvaus bei kryptingo santykio su aplinka, pačiu savimi ar kitu žmogumi. Veiklos ir mokymosi, kaip veiklos rūšies, motyvai nuolat keičiasi, jie priklauso nuo prigimties, amžiaus, sociokultūrinės aplinkos (32).

Mokymosi motyvacija – vienas pačių svarbiausių mokymosi sėkmės ir su ja susijusių darinių komponentas (33). Panašiai mokymosi motyvaciją apibrėžia autoriai N. L. Gage, D. C. Berliner, kurie teigia, kad mokymosi motyvacija yra priežastiniais ryšiais susieta su mokslo rezultatais. Ji yra mokslo pažangumo siekimo priemonė ir galutinis mokymo proceso rezultatas (4).

J. Baumert teigimu, mokymosi motyvacija yra unikali, priklausomai nuo to, kaip yra suvokiama ir išmokstama pateikta informacija. Yra nemažai kintamųjų, kurie įtakoja mokymąsi. Tai motyvacija, išankstinės žinios, pačio asmens polinkis mokytis, taikant vieną ar kitą mokymosi metodą, taip pat smegenų pusrutuliai (svarbu, ar dešinysis, ar kairysis yra labiau aktyvus) (22,34).

H. Marshall mokymosi motyvaciją apibrėžia kaip reikšmingą vertybę, mokslinių užduočių naudą besimokantiems nepaisant to, ar jie suinteresuoti viduje (35).

C. Ames nuomone, mokymosi motyvacija tai:

- 1) ilgalaikis procesas;

- 2) sugebėjimų įtraukimas į mokymąsi;
- 3) įsipareigojimas mokymosi procesui (36).

Mokymosi kokybę sąlygoja ne tik intelektas, bet ir žmogaus poreikiai, interesai, vertybės, pažiūros, siekiai, polinkiai, nuostatos, t. y. tai, kas laikoma mokymosi motyvacija (33).

R. Minkutės teigimu, mokymosi motyvacija yra vienas pagrindinių bet kokios pedagoginės sistemos funkcionavimo efektyvumą sąlygojančių veiksnių (37).

Autorius R. I. Arends knygoje „Mokomės mokyti“ teigia, kad mokymosi motyvacijos sąvoka gana abstrakti ir ją apibrėžti nėra lengva. Tai asmens vidinis dalykas, taigi negali būti stebiny. Tai vienas iš svarbesnių asmens elgesį lemiančių veiksnių. Taip pat jis teigia, kad dabartinė mokymosi motyvacijos samprata vadovaujasi trimis pagrindinėmis idėjomis - poreikių teorija, priežasčių aiškinimo (atribucijos) teorija, pakilumu (38).

Mokymosi motyvacija turi dvi paskirtis. Pirma, ji reikalinga pradedant mokytis, t.y. ją inicijuoti, antra, ji turi būti palaikoma studijų procese, t.y. turi būti išlaikomas įsitraukimas į mokymąsi šiame procese (39).

Mokymosi motyvacijos sistemoje kai kurie autoriai (A. Markova, G. Butkienė, A. Kepalaitė), skiria dvi posistemes – turinio (ją sudaro tokie požymiai: asmeninė mokymosi prasmė, susijusi su noru mokytis, mokymosi motyvo turinys ir jo vieta bendroje asmens motyvacijos sistemoje, motyvo veiksmingumas, susiję su savarankišku atsiradimu bei pasireiškimu, motyvo įsisąmoninimo laipsnis ir mokymosi motyvo išplitimas į kitas veiklos sritis) ir dinaminę (jos požymiai yra patvarumas, stiprumas, modalumas, susijęs su asmenybės veiklą skatinančiomis ar slopinančiomis emocijomis) (1,40). Kiti autoriai (S. Cloninger) skiria bendrąją (tai pastovi individo pasirengimo lavinimui būseną) ir specialiąją (pasirengimo lavinimuisi būseną tam tikru laikotarpiu, priklausomai nuo situacijos ypatumų) mokymosi motyvaciją (41).

Nuo mokymosi motyvacijos priklauso, kodėl besimokantysis, esant skirtingoms sąlygoms, nevienodai atlieka tą pačią užduotį ir kodėl to paties išsimokslinimo ir gabumų besimokantys tą pačią užduotį atlieka skirtingai.

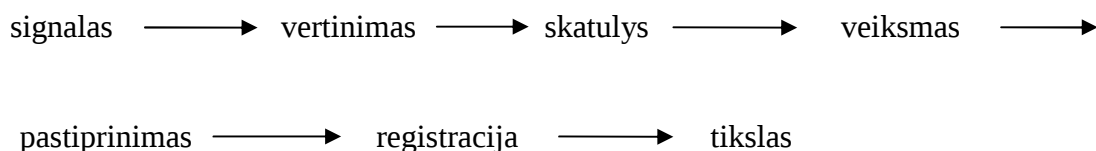
Mokymosi motyvacija padeda orientuotis į tikslą, suvokti, kiek laiko reikės tikslui pasiekti, ar reikės pastiprinimo ir kokio, aktualizuoja besimokančiojo žinias, sugebėjimus ir įgūdžius, turi įtakos mokymosi kokybei ir mokymosi pasekmėms.

Motyvacija veikia žmogaus elgesį ir išmokimą. Motyvacija sąlygoja mokymosi rezultatus, dalyvaudama pasirenkant konkrečius mokymosi būdus bei tikslus. Motyvacijos sąvoka padeda mums suprasti, kas gali pastiprinti elgesį, orientuoti į tikslą, ji yra priemonė

siekti pažangumo, o kartu ir galutinis veiklos proceso rezultatas. Viena būdingiausių žmogaus elgesio savybių yra tai, kad elgesys tikslingas, todėl žmogaus veikla gali vykti ilgą laiko tarpą.

Mokymosi motyvai sudaro gana svarbią vis labiau aktualėjančios asmenybės veiklos bei poelgių motyvacijos problemos dalį. Žmogaus sąmoninga veikla, tam tarpe ir mokymasis, yra motyvuoti. Mokymosi motyvai atskleidžia vidinę mokymosi logiką. Jie padeda suvokti, kodėl besimokantysis siekia ar nesiekia tikslo, arba jo tam tikro poelgio prasmę. Motyvų būna daug ir priešingų. Vyksta motyvų kova. Žmogaus apsisprendimą lemia tai, koks motyvas laimi tą kovą. Priešingų motyvų kova gali būti labai skausminga. Nuo asmenybės brandumo, idealų, įsitikinimų, jausmų priklauso, koks motyvas laimi tą kovą.

L. Jovaiša knygoje „Ugdymo mokslas ir praktika“ pateikia mokymosi motyvo struktūrą (42):

Mokymąsi vienodai efektyviai motyvuoja ne tik tiesioginis žinių poreikis ir iš jo kylantis siekimas patirti nauja, atskleisti nežinoma, išgyventi nuostabą, staigmeną, įdomybę, ne tik funkcinis smagumas dirbant laboratorijoje, dirbtuvėje, sportuojant salėje ar mokyklos aikštėje, bet ir poreikiai, virtę tokiais tarpiniais motyvais, kaip nenoras turėti nemalonumų (bausmės, kompromitacijos) arba troškimas gauti kokį nors materialinį atlyginimą ir t.t. (9).

Kai kurie mokslininkai teigia, kad kurie poreikiai yra ypatingai stipriai išreikšti.

Pagal individualiosios psichologijos kūrėją ir Z. Freud bendradarbį A. Adlerį pagrindinė individo veiklos paskata – siekimas būti pirmu (žmogiškojo aktyvumo paskata). Analitinės psichologijos kūrėjo C. G. Jungo bei vieno iš humanistinės psichologijos kūrėjų C. Rogerso nuomone, žmogų motyvuoja savęs aktualizavimo tendencija, glūdinti žmogaus prigimtyje, nes save realizuojanti asmenybė sukuria vidinę harmoniją, o dėl to išgyvenamas didelis pasitenkinimas.

Mokymosi motyvacija pagal bihevioristinį požiūrį yra tarsi išskylanti reakcija į vidinį ar išorinį pastiprinimą, kuris lemia elgesį mokymosi metu. Nustatyta, kad norint išmokyti konkretaus elgesio, svarbu reikiami pastiprinimai, jų pateikimo būdas ir kartojimų skaičius. Norint pakeisti nepageidaujamą elgesį, reikia pašalinti neigiamo pastiprinimo šaltinius (43).

Kitas bihevioristų požiūris atstovauja J. B. Watsonas manė, kad žmogus nejuda tol, kol kas nors nepasikeičia jo aplinkoje. Norint, kad žmogus tinkamai elgtųsi, reikia jį atskirti nuo

visų kitų dirgiklių ir veikti tik pasirinktu būdu. Taip galima formuoti ne tik elgesį, bet ir motyvus (44).

Neobiheviaristai N. E. Milleris ir J. Dollardas pabandė išsiaiškinti pagrindinius motyvacijos dėsningumus, pasireiškiančius kiekvienu konkrečiu atveju. Jie įvedė skatinančios jėgos sąvoką. Skatinanti jėga yra veiksnys, kuris sukelia veiksmus, bet nelemia jų pobūdžio. Galima paminėti pirminius draivus – alkį, skausmą. Pagrindiniai antriniai draivai, atsirandantys pirminių dėka yra nerimas ir baimė. N. E. Milleris ir J. Dollardas atkreipė dėmesį į žodžio ir kalbos vaidmenį asmenybės motyvacijai (45).

Geštaltistų pažiūrų atstovas K. Levinas teigė, kad asmenybės pradžia yra energija. Jo manymu, tam tikroje asmenybės dalyje atsiradusi įtampa pažeidžia visos sistemos (asmenybės) pusiausvyrą. Asmenybė skuba tą pusiausvyrą susigrąžinti ir tuo būdu gausina psichinę energiją. Atgavus pusiausvyrą, energija nebegaminama.

Kiti mokslininkai teigia, kad yra daug motyvų rūšių. H. Murray nurodo 27 psichologinės kilmės poreikius. Anot jo, poreikiai nėra griežtai hierarchiniai. Žmogus tuo pačiu metu motyvuojamas daugiau nei vieno poreikio, be to poreikiai gali būti priešingi vienas kitam. Šioje teorijoje minimas valdžios poreikis, poreikis bendrauti, poreikis pasiekti gerų rezultatų. Pastarasis ypač svarbus pedagogams ir besimokančiai visuomenės daliai (46).

J. Kelly aiškina, kad poelgius ir elgesio kitimą padeda suprasti žinojimas, kaip žmogus mano, kas ir kur yra priežastis to, kas atsitiko ar įvyko. Kognityvistų nuomone, už pačią realybę yra svarbiau, kaip individas ją suvokia ir interpretuoja, kas ir kodėl atsitiko. Tai veikia motyvaciją, dėmesį, o per juos ir pažinimą (1).

Egzistenciniu požiūriu (atstovas E. Kingas) žmogus siekia emociškai svarbių dalykų. Labai svarbūs yra dvasiniai poreikiai – meilės, pagarbos, saviraiškos. Žmogus yra linkęs įprasmingi savo veiksmus, būsenas ir elgesį. Tai yra bendriausias motyvacijos šaltinis. Šiuos teiginius patvirtina geri mokymosi rezultatai tose mokymosi įstaigose, kur vyrauja dvasinė laisvė ir tolerancija bei pasitikėjimo atmosfera.

Dar yra pastebėta, kad mokymosi ir kitos veiklos motyvacija yra susijusi su vaizduote, lytimi ir santykiais šeimoje.

W. H. McGuire poreikius skirsto į vidinius (ne socialinius) ir išorinius (socialinius). Vidiniai poreikiai yra pastovumo, priežastingumo, kategorijų, pastabų, nepriklausomybės, naujovių. Išoriniai – saviraiškos, ego-apsaugos, įsitvirtinimo, sustiprinimo, prisijungimo, modeliavimo (47).

David G. Myers vidinę motyvaciją apibūdina kaip norą būti veiksmingam ir veikti dėl pačios veiklos. Išorinė motyvacija anot to paties autoriaus yra siekis išorinio atlygio arba noras išvengti bausmės (11).

Apibendrinant, reikia pasakyti, kad motyvacijos teorijų įvairovė rodo, koks sudėtingas ir kintantis reiškinytis yra mokymosi motyvacija. Jis priklauso nuo daugelio veiksnių. Besimokančiojo motyvacinė sfera yra sudėtinga jo veiklos skatulių sistema, apimanti įvairius asmenybės aktyvumo lygius. Nuo to priklauso, kodėl ta pati užduotis atliekama nevienodai (1).

Taigi, motyvacija apima žmogaus poreikius, troškimus, įsisąmonintus norus, interesus ir polinkius, vertybes, pažiūras ir įsitikinimus. Į ateitį nukreipta motyvacija padeda besimokantiejiems nugalėti kasdienius sunkumus, džiaugsmingai mokytis, tapti harmoningais, dorais žmonėmis, tapti atsakingomis asmenybėmis. Mokymosi motyvacija – tai vienas iš pačių svarbiausių mokymosi sėkmės ir su ja susijusių dariniu kompleksas. Nuo mokymosi motyvacijos priklauso, kodėl besimokantysis, esant skirtingoms sąlygoms, nevienodai atlieka tą pačią užduotį ir kodėl to paties išsimokslinimo ir gabumų besimokantys tą pačią užduotį atlieka skirtingai.

1.2. Mokymosi motyvacijos rūšys

Pastaruoju metu daug dėmesio skiriama vidinės ir išorinės motyvacijos klausimams. Terminai vidinė, išorinė motyvacija, pradėti vartoti B. White, nėra tiksliai apibrėžti, nors ir plačiai paplitę. Galima sakyti, kad vidinė motyvacija reiškia, jog žmogus į kokią nors veiklą įsitraukia ne tiek dėl būsimų jos rezultatų, o todėl, kad jam yra maloni, įdomi pati veikla. Išorinė elgesio motyvacija – tokia, kurią nulemia laukiamas apdovanojimas, atlyginimas, bausmė ir pan.

Vieno ar kito motyvo įvertinimas, kaip išorinio ar vidinio, neretai kelia abejonių. Dėl individualių skirtumų įvairūs žmonės tą pačią paskatą gali vertinti nevienodai – vieniems ji bus vidinė, kitiems – išorinė. Aiškėja, kad vidinė ir išorinė motyvacija nebūtinai viena kitai prieštarauja, jos gali ir papildyti viena kitą (48).

J. Almonaitienė vadovaujasi T. Amabile ir jos bendradarbių atliktais eksperimentais, kurių metu buvo manipuluojama tiriamųjų motyvacija, šiems atliekant kūrybiškumo reikalaujančias užduotis. Eksperimentai parodė, kad vidinė motyvacija kūrybiškumui yra

palanki, o išorinė – ne. Tyrėjų nuomone, būtent šie motyvacijos skirtumai gali nulemti sėkmes ir nesėkmes kūrybiškumo reikalaujančioje veikloje.

Vidinė motyvacija. Tai noras būti veiksmingam ir veikti dėl pačios veiklos (11).

Mokymosi ir kitokios veiklos motyvų prigimtis yra įvairi. Žmogui būdinga ieškoti naujų patyrimų, mokytis naujų dalykų. Mokymosi motyvai visada yra glaudžiai susiję su aukštesniųjų, dvasinio augimo poreikių patenkinimu (1). Vykstant mokymosi procesui, kai kurie motyvai atsiranda, keičiasi. Stipriausią vidinę motyvaciją sukelia vidinis džiaugsmas, lydintis išmokimą. Psichologai tai vadina vidiniu pastiprinimu.

Veiksmingiausia ir prasmingiausia mokymosi motyvacija yra susijusi su gyvenimo prasmės ieškojimu, žmogiškųjų vertybių suvokimu. Ji kyla dvasinėje, kultūrinėje aplinkoje, kai pilnai suvokiamas asmeniškasis patyrimas ir atsiranda galimybė savarankiškai spręsti. Skirtingi pasirinkti tikslai skirtingai motyvuoja žmogaus elgesį. Tai lemia nevienodos mokymosi ir gyvenimo pasekmės (1). Kai mokymosi dalis tampa žmogaus veiklos motyvu, tokie motyvai gali būti:

- 1) mokymosi rezultatai;
- 2) mokymosi tikslai.

Dalis studentų ir mokinių vadovaujasi baimės motyvu. Tai yra labai negatyvu, nes gali sukelti sveikatos sutrikimus.

Psichologai K. Obuchovskis ir B. M. Teplovas teigia, kad ateities, gyvenimo prasmės motyvacija teikia jėgų nugalėti sunkumus ir džiaugsmingai mokytis.

Laimėjimų motyvacija, dar kitaip vadinama gerų rezultatų motyvacija, yra labai svarbus vidinis motyvacijos veiksnys (4). Gerų rezultatų motyvacija – sėkmės, laimėjimų poreikis, noras ką nors padaryti labai gerai. Kuo daugiau pasiekia individas, tuo dar daugiau jis nori pasiekti tolimesnėje veikloje. Tai yra labai svarbu pedagogams, besimokantiejiems ir visuomenei. Nuo kiekvieno individo priklauso, kokiais būdais jis siekia gerų rezultatų. Laimėjimų motyvas siejasi su kitais motyvais ir turi didelę reikšmę mokymuisi.

Laimėjimų motyvacija – troškimas atlikti viską labai gerai, tobulinti savo įgūdžius ir mąstymą, valdyti padėtį ir greitai pasiekti aukštą lygį (11). Žmonės, kuriems stiprūs laimėjimų poreikiai, yra atkaklūs ir pasiekia daugiau. Didžiausi laimėtojai išsiskiria ne tiek nepaprastu talentu, kiek nepaprasta kasdiene drausme. Kuo stipresnė laimėjimų motyvacija, tuo daugiau pasiekama. Turintys stiprią laimėjimų motyvaciją individai ilgai ir atkakliai dirba net ir tada, kai jiems nesiseka atlikti užduotį. Jie dažnai mano, kad jiems nesiseka atlikti užduotį, nes jie per mažai laiko ir pastangų skyrė tai užduočiai atlikti.

N. L. Gage ir D. C. Berliner teigia, kad turintiems stiprią laimėjimų motyvaciją, yra būdingos pastangos atnaujinti, pratęsti pradėtą veiklą. Jie susikuria sistemą, kurią sudaro pagrindinė bei šalutinė veikla, o tai padeda laipsniškai judėti link išsikelto tikslo, jei net tas procesas trunka ilgai ar yra pertraukiamas (4).

Stipri laimėjimų motyvacija skatina apgalvotai rizikuoti. Žmonės su stipria laimėjimų motyvacija renkasi vidutinio sunkumo užduotis, nes jie stengiasi kuo realiau apskaičiuoti savo sugebėjimus. Žinodami savo galimybes, jie tiksliau planuoja tikslus ir jų įgyvendinimo būdus. Nepasižymintys laimėjimų motyvacija dažnai renkasi pernelyg rizikingas arba visai be rizikos užduotis, todėl arba nepasiekia išsikelto tikslo, arba pasiektas tikslas neteikia pasitenkinimo. Pagrindinės individo motyvacijos stokos priežastys galėtų būti tokios:

- neturi aiškių sėkmę lemiančių ateities tikslų,
- mano, kad esama veikla ir tikslai nėra tinkami,
- neigiami jausmai ir emocijos atliekamos veiklos atžvilgiu,
- neturi (arba mano, kad neturi) gabumų atlikti tam tikrą veiklą,
- pasitenkinimas siekiamais tikslais atrodo yra labai tolimoje ateityje,
- svarbių tikslų konfliktas su atliekama veikla,
- silpni išoriniai paskatinimai,
- asmeninės problemos, trukdančios atlikti veiklą (49).

Laimėjimų motyvacija yra glaudžiai susijusi su vidine motyvacija. J. Spence ir R. Helmreichas padarė išvadą, kad vidinė motyvacija lemia didelius laimėjimus, o išorinė paprastai didelių laimėjimų nelemia. Šie mokslininkai išskyrė tris vidinės motyvacijos apraiškas:

- meistriškumo siekį,
- norą dirbti,
- rungtyniavimą.

Būdami panašių gebėjimų paprastai laimi siekiantys meistriškumo bei mėgstantys sunkiai dirbti žmonės. Iš tų pačių mokslininkų tyrimo išaiškėjo gana įdomus faktas, kad linkę rungtyniauti neretai pasiekia mažiau. Tačiau, žmonėms nelinkusiems sunkiai dirbti ir nevertinantiems meistriškumo, rungtyniavimas padeda.

Besimokantys, turintys stiprią laimėjimų motyvaciją, mano, kad jie pasiekė gerų rezultatų dėl savo pastangų ir gabumų. Dėl nesėkmės dažnai kaltinami išoriniai veiksniai, tokie kaip užduoties sunkumas, nepalankios aplinkybės. Žmonės, turintys stiprią laimėjimų

motyvaciją, suvokia, kad nesėkmė yra valdoma ir ją galima įveikti padėjus daugiau pastangų (4).

Laimėjimų motyvaciją galima išsiugdyti. Žmogui reikia išmokti pažinti savo teigiamybes ir silpnybes, išmokti sau kelti realius tikslus, planuoti kaip juos pasiekti, tinkamai vertinti savo darbą, pažinti savo jausmus, valdyti savo elgesį, kad besimokantįjį lydėtų sėkmė, svarbu turėti ne tik protinių sugebėjimų, bet ir tikėti tais sugebėjimais bei savo jėgomis (50).

Kompetencija - tai dar vienas vidinis mokymosi motyvas. Daugeliui žmonių malonu užduotis atlikti gerai. Kuo dažniau besimokantysis ar kita veikla užsiimantis žmogus mato gerus rezultatus, tuo labiau stiprėja noras ir toliau tai atlikti gerai. Galima tikėtis, kad ir ateityje žmogus norės studijuoti ir siekti gerų rezultatų (1). Studentus ar mokinius, kurie laiko save sėkmingai besimokančiais, pedagogų pagyrimas ir vertinimas skatina dar geriau mokytis. Tie, kurie savo ir pedagogų akyse jaučiasi menkesni, turi mažiau galimybių pakilti. Šiuo atveju pedagogai turi stengtis sukurti situacijas, kad tokie studentai įsitikintų, kad jie gali pasiekti gerų rezultatų.

Išorinė motyvacija. Neretai motyvai, kurie mus skatina mokytis ar užsiimti kita veikla, slypi aplinkoje ir kituose žmonėse, bei santykiuose su jais. Lenkų psichologas K. Obuchovskis pateikia tokius duomenis apie išorinę mokymosi motyvaciją.

Dauguma žmonių mokosi, nes „reikia“. Tokia motyvacija nėra gera. Ji žaloja asmenybę. Vargu ar tokia motyvacija padeda suformuoti atsakingą, iniciatyvią asmenybę. Dažnai poelgis, kylantis iš išorinių paskatų, o ne vidinio jausmo, neturi moralinės vertės (1).

G. Butkienė, A. Kepalaitė remiasi psichologo L.B. Itelsono nuomone, kuris teigia, kad žmogus norės nuolat mokytis tik tada, kai kuri nors mokymosi dalis taps jo veiklos motyvu. Pavyzdžiui, pats mokymosi procesas (1).

Mokymosi rezultatai – tai džiaugsmo arba palengvėjimo būseną, ką nors išmokus, ar kitų žmonių įvertinimas. Mokymosi motyvai, susieti su mokymosi tikslais, yra susieti su mokymosi turiniu ir informacija, kurią gauna studentas. Svarbu įgyti žinių, išmokti naujų dalykų. Trečiojo tipo motyvams priskiriamas kliūčių nugalėjimas, protinių galių panaudojimas savo sugebėjimams išreikšti (51).

Apibendrinant, mokymosi motyvacijos skiriamos į vidinę motyvaciją ir išorinę. Vidinė motyvacija – tai nors būti veiksmingam, veikti dėl pačios veiklos, ji kyla iš paties žmogaus. Vidinei motyvacijai priskiriama laimėjimų, arba gerų rezultatų motyvacija. Žmonės, kuriems stiprūs laimėjimų poreikiai, yra tkaklūs ir pasiekia daugiau lyginant su kitais. Išorinė motyvacija – tai motyvai, susiję su kitais žmonėmis, santykiais su jais, aplinka.

1.3. Studentų mokymosi motyvacija

Šiuolaikiniams universitetams keliamas tikslas – rengti aukštos kvalifikacijos specialistus, gebančius ne tik prisitaikyti prie nuolat kintančių gyvenimo bei veiklos sąlygų, bet ir įveikti jas. Norimas specialisto savybes aukštosios mokyklos pedagoginė sistema gali suformuoti tuo atveju, jeigu mokymosi procesas remiasi studentų motyvacija studijuoti, tikėjimu sėkme bei savo gebėjimais (52). Studijos universitete turi būti orientuotos ne tik į profesinės kompetencijos, bet ir į sąmoningą bei kryptingą studento atsakomybės, jo prigimtinių galių, kritinio mąstymo vystymą. Realizuojant šiuos esminius universiteto studijų tikslus, dera akcentuoti šiuolaikinį požiūrį į mokymąsi, kuriuo remiantis, studijos universitete – tai aktyvus studento žinių, supratimo bei asmeninių prasmių kūrimo procesas, kuriame dalijamasi savo turima patirtimi ir žiniomis su kitais (53). Be to, labai svarbūs yra geri, paremti pagarba ir pasitikėjimu pedagogo santykiai su studentais. Sukurti akademiniam darbui reikalingą optimizmo atmosferą – aukštosios mokyklos atstovo savaip sprendžiamas uždavinys. Auditorijoje ypač svarbus įdomaus žmogaus, tam tikros mokslo šakos atstovo įspūdis, kuris labai priklauso nuo to, kaip pasveikinami studentai, tikrinamas jų lankomumas, kaip reaguojama į vėlavimus, sudrausminama akademinį darbą trukdanti šneka (54). Kompetentingo dėstytojo bendravimas su studentais, jo patirties perdavimas turėtų sudaryti tą jungiamąją grandį, kuri sieja kartas ir kuri jauniems žmonėms būtų atrama formuojant savo gyvenimo principus (55).

Akademiniam pasiekimams įtaką daro įtaką ne tik vaiko savijauta šeimoje, bet ir tėvų auklėjimo stilius bei domėjimasis vaiko ugdymu, o pastarieji susiję su tėvų išsilavinimu, socialiniu ekonominiu statusu, t.y. jie abu daro įtaką besimokančiojo pasiekimams (56).

Tai, kaip studentas suvokia mokymosi užduotį ar visą studijų kursą, iš dalies lemia jo ankstesnė patirtis. Tai žinoti mokant svarbu ne tiek dėl to, kad pedagogas gali ištaisyti buvusius studento patyrimus, kiek dėl to, kad gali paveikti jo būsimą požiūrį (57).

Lietuvos aukštosiose mokyklose atlikto tyrimo (2003 m.) apklausos rezultatai rodo, kad studentų požiūris į mokymąsi yra susijęs su jų amžiumi bei studijų pakopa. Vyresnieji studentai dažniau pastebi savo dėstytojų pastangas, linkę su jais diskutuoti apie mokymąsi, analizuoti jų pažangą, mokymosi medžiagą. Visi studentai pastebi, kad yra skatinami veikti savarankiškai, mato pastangas juos motyvuoti išsamiomis studijomis. Požiūrį į mokymąsi galima atskirti į dvi grupes: mokymasis, kaip reiškinys analizuotinas individo percepcijos lygmenyje (žinių įgijimas, atsiminimas), ir mokymasis, kaip socialinę/profesinę funkciją

atliekantis reiškiny (taikymas, supratimas, asmenybės augimas) (58). Tačiau ne kiekvienas studentas savarankiškai geba išspręsti studijų metu kylančias problemas. Studento gebėjimas mokytis ir kartu vystyti savo kompetenciją priklauso ir nuo organizacijos, kurioje mokosi, nuo priemonių, kuriomis disponuoja, nuo žmonių, su kuriais dirba ir t. t. Paviršutinišką mokymąsi skatina neadekvačios studento žinios, ribotas laikas užduotims atlikti, pernelyg aukšti reikalavimai, grįžtamojo ryšio nebuvimas, vertinimo metodų, skatinančių atsiminti faktus, formules ir pan., taikymas. Ir atvirkščiai - gilų požiūrį plėtoja mokymo ir mokymosi metodai, kurie skatina aktyvų ir ilgalaikį studento įsitraukimą į studijas, aiškiai išreikšti lūkesčiai, dėstytojo atsakomybė už dėstyto kokybę (59). Būtent todėl aukštosios mokyklos pedagogai norėdami, kad studento požiūris į studijas būtų gilus, o ne paviršutiniškas ieško tam tikrų mokymo(si) strategijų bei metodų.

Tinkamos mokymo strategijos skatina studentus tikslingai žvelgti į studijuojamus dalykus. Jei aukštosios mokyklos dėstytojui pavyksta įgyvendinti panašų tikslą, jis susiduria su dviem pagrindinėmis užduotimis. Pirmoji – nukreipti studentus nuo paviršutiniško požiūrio į mokymąsi taikymo; tam būtina: vengti per didelio krūvio, užimtumo ir nebūtinų reikalavimų, atimančių daug laiko. Antroji - atsakyti įvertinimo procedūrų, reikalaujančių atgaminti ir pakartoti banalias detales; vengti nuvertinti nedrąsius studentų žingsnius supratimo link; atsakyti (tiesioginių ir netiesioginių) ciniškų dėstomo dalyko ir studentų supratimo komentarų (57).

Patenkinti šiuos reikalavimus nelengva, ypač jei konkrečiame fakultete ar institucijoje paviršutiniškas požiūris į mokymąsi laikomas normaliu, o studentams kylančios mokymosi problemos - ne dėstytojo reikalas. Gerokai sunkiau yra aktyviai skatinti giluminį požiūrį į mokymąsi, stengiantis atsakingai ir aktyviai įtraukti studentus į mokomąją veiklą. Tai galima padaryti įvairiais būdais: padėti studentams išsiaiškinti jų turimas sąvokas, kad jie suvoktų, jog egzistuoja kitokios aptariamą reiškinį aiškinančios koncepcijos; išryškinti besimokančiųjų susikurtų sąvokų nenuoseklumą ir jo padarinius realiose gyvenimo situacijose; daug dėmesio skirti pagrindiniams klausimams, keliantiems studentams daugiausiai problemų; ieškoti būdų, kaip integruoti dėstomo dalyko logistiką su jo tiesioginiu turiniu (57).

Dėka šių strategijų išryškėja tokie dalykai: aktyvus studentų santykis su mokymo turiniu, aiški mokymo programos struktūra, susidomėjimo žadinimas, bendros studentų pastangos, atsakingas pasirinkimas, dėstytojo rūpinimasis studentais bei jo pastangos gerinti savo pedagoginę kompetenciją. Nors „geriausių“ mokymo metodų nėra, tam tikri metodai bei jų deriniai yra neabejotinai geresni už kitus. Jie labiau padeda formuoti konstruktyvų,

supratimo pasikeitimus lemiantį susidomėjimą mokymosi veikla. Šie metodai visiškai priešingi tiems, kuriais stengiamasi pateikti studentams autoritetingą informaciją, paliekant visą kitą darbą jiems patiems (57).

Žinoma daug bendrųjų ir specialiųjų pedagoginių mokymo(si) metodų. Jų taikymas priklauso nuo mokymo(si) bazės, dėstytojo kvalifikacijos, kompetencijos, jo polinkio į vieną ar kitą mokomosios veikos formą ir kt. Pedagoginėje ir metodinėje literatūroje akcentuojamos tai vienos, tai kitos mokymo formos (programuotas, probleminis mokymas, pirminiai bandymai, darbas su vadovu, didaktine medžiaga, žinyne ir kt.), kritikuojami tam tikri metodai (pvz., reproduktyvieji) arba nurodomi privalumai (problemio, diferencijuoto, kritinio mąstymo ir pan.). Kyla klausimas - koks turi būti optimalus mokymo(si) metodų taikymas ir jų dermė? Gali būti taikomi įvairūs mokymo(si) metodai ir pasiekama gerų rezultatų. Optimaliu metodų deriniu laikomas toks, kai tam tikromis konkrečiomis sąlygomis numatytas ugdymo(si) rezultatas pasiekiamas per trumpą laiką, įdedant mažiausiai pastangų. Norint rasti optimalų derinį, dėstytojui reikia gerai išmanyti įvairių mokymo(si) metodų privalumus ir trūkumus. Pavyzdžiui, reproduktyviniai metodai ir lavinančios užduotys padeda įtvirtinti žinias, atskleisti jų ryšius, tačiau neskatina kūrybiškumo, analitinio mąstymo. Reproduktyviniai metodai tinka atskiroms operacijoms mokyti, sprendžiant užduotis, atliekant darbus, nagrinėjant naują medžiagą, kurios analizei studijuojantieji dar neturi pradinių žinių. Tačiau nuolat taikant reproduktyvius metodus, studijos gali pasidaryti formalios. Dažnai akcentuojamas probleminis mokymas yra tikrai efektyvus, kai nagrinėjami dėsniai, teorijos, priežastiniai ryšiai tarp įvairių reiškinių, sprendžiamos sudėtingos užduotys. Tačiau jis netinka tada, kai reikia nagrinėti visai naują medžiagą; studentams analizė per sunki, kai jie dar neturi tvirtų pradinių žinių ir mokėjimo elementų kūrybinėms užduotims atlikti. Dėstytojas, ieškodamas optimalaus mokymo(si) metodų derinio, turėtų atsižvelgti į studijų programos reikalavimus, studijuojančiųjų mokymo(si) krūvį ir darbingumą, mokymosi sąlygas aukštojoje mokykloje ir kitus svarbius veiksnius. Reikia ieškoti optimalaus metodų derinio atsižvelgiant į konkrečios paskaitos ar pratybų tikslus, studentų ypatumus (60).

F. Salili teigia, kad ugdytinio (asmeniniai lūkesčiai) ir ugdymo institucijos (organizacijos lūkesčiai), lūkesčių darna – viena iš prielaidų efektyviam mokymuisi (61).

A. Biggs (cit. pagal D. Lipinskiene) nuomone, studentų atrankos į aukštąją mokyklą procesas turi būti toks, kad studijuoti ateitų jau motyvuoti studentai (39). Tam, kad studentas norėtų mokytis, mokymosi veikla turi būti svarbi jam. Šią svarbą galima akcentuoti keliais būdais. Kiekvienas jų, pasak A. Biggs, sudaro sąlygas skirtingai motyvacijai pasireikšti:

1) Akcentas į tai, ką duos (leis padaryti) mokymosi rezultatas (išorinė motyvacija). Kai studentai yra motyvuojami išoriškai, jie atlieka užduotis tik dėl to, kad jiems yra svarbu ir vertinga tai, ką duos rezultatas. Pastarasis gali būti dvejopas: teigiamas paskatinimas (tada studentai veikia siekdami gauti teigiamų dalykų, pvz., materialinių atlygių) ir neigiamas paskatinimas (tada studentai veikia siekdami išvengti neigiamų pasekmių, bausmių). Studento dėmesys nukreiptas ne į procesą ir netgi ne į rezultatą, bet į rezultato pasekmes – apdovanojimo gavimą arba bausmės išvengimą. Akivaizdu, kad ši motyvacijos rūšis skatina studentą priimti paviršutinį požiūrį į mokymąsi.

2) Akcentas į tai, ką vertina kiti žmonės (socialinė motyvacija). Studentai mokosi tam, kad įtiktų tiems žmonėms, kurių nuomonė jiems yra labai reikšminga. Šiuo atveju motyvacija nesiremia materialinėmis pasekmėmis, todėl socialinė motyvacija gali būti vidinės motyvacijos pagrindas. Šią motyvaciją gali paskatinti pats dėstytojas rodydamas entuziazmą ir meilę savo dalykui. Suvokimas, kad dėstomas dalykas „kažkam“ yra vertingas gali kelti studentų susidomėjimą, įkvėpimą ir norą tos vertės pasiekti.

3) Galimybė saviraiškai (pasiekimo motyvacija). Studentai mokosi tam, kad lenktyniaudami su kitais studentais ir juos nugalėdami patenkintų savo ego. Ši motyvacija veda aukštų pasiekimų link ir, nors ji gali būti siejama su giluminiu požiūriu į mokymąsi, giluminio požiūrio ir pasiekimo motyvacijos tikslai visgi išsiskiria: giluminio požiūrio į mokymąsi tikslas - įvykdyti užduotį kiek įmanoma tinkamiau, geriau, t. y. akcentuojamas kokybinis aspektas, o pasiekimo motyvacijos tikslas - kiek įmanoma daugiau, t. y. išreiškia kiekybinį aspektą ir studentus daugiau skatina konkuruoti, o ne kooperuotis.

4) Pats mokymosi veiklos procesas (vidinė motyvacija). Studentai mokosi todėl, kad jie yra susidomėję užduotimi ar pačia mokymosi veikla. Jie mokosi matematikos dėl intelektualinio pasitenkinimo, jaučiamo sprendžiant problemas, naudojant įgūdžius, nepriklausomai nuo to, ar už tai jiems bus atlyginta. Jiems svarbiau „judėti“, nei „atvykti“, svarbiau pats procesas nei rezultatas. Vidinė motyvacija skatina giluminį požiūrį ir geriausią akademinį darbą (39).

Taigi siekdami inicijuoti mokymąsi studentai turi matyti ir jausti šio proceso vertę ir tikėti, kad konkretaus dalyko mokymasis yra pagal jų jėgas. Todėl galima teigti, kad motyvacijos veikla priklauso ne tik nuo žmogaus tikėjimo veiklos reikšmingumu, bet ir nuo tikėjimo, kad jis sugebės efektyviai veikti. Ši motyvavimo veiklai aspektą išryškina lūkesčių teorija D. Vroom, pagal kurią motyvacinė jėga priklauso nuo trijų veiksnių: lūkesčių, instrumentalumo ir valentingumo. Remiantis šia teorija studentų norą mokytis skatins šie veiksniai:

1) Tai, ko mokomasi, turi būti svarbu, tai turi būti vertinga studentui, nes nė vienas nenori mokytis bereikšmių dalykų. Dar daugiau - nė vienas nenori daryti to, kas, jų nuomone, yra neįmanoma, nors ir labai vertinama.

2) Studentas turi jausti, kad mokytis bus įmanoma, ir tikėti sėkme.

Tolimesni motyvacijos žingsniai turi būti taikomi skirtingai ir individualiai konkrečiuose moduluose. Jei nebus nors vieno veiksnio, motyvacijos veiklos taip pat nebus. Taigi reikia sudaryti tinkamas sąlygas, t. y. įgalinti studentą. Vadinasi, studento įgalinimas studijuoti tiesiogiai susijęs su motyvacija. Ši teorija ypatingai reikšminga mokymosi proceso pradžioje (39).

Be abejonės, motyvuojantis turi būti ir pats mokymosi kontekstas. Studentams su užduotimis turi būti pristatomos ne tik idėjos ir problemos, bet ir jų aktualumas. Tai turi būti daroma taip, kad jos žadintų studentų susidomėjimą ir skatintų įsitraukti į jų sprendimą. Mokymosi motyvacija pagal A. Simpson, gali mažėti tuomet, kai yra nepasitenkinimas prieš tai buvusio mokymosi patirtimi (39).

Dažnai mokymosi nesėkmių priežastimi esti nežinojimas dėl ko mokomasi, todėl pravartu apmąstyti ir surašyti savo mokymosi motyvus, išryškinant pačius svarbiausius (62).

Studentų požiūris į mokymasi yra susijęs su jų amžiumi bei studijų pakopa. Vyresni studentai turi didesnę vidinę motyvaciją, tuo tarpu jauniems žmonės svarbesnė yra išorinė motyvacija. Kai studentai yra motyvuojami išoriškai, jie atlieka užduotis tik dėl to, kad jiems yra svarbu ir vertinga tai, ką duos rezultatas. Kai kurie studentai mokosi, kad įtiktų tiems žmonėms, kurių nuomonė jiems yra svarbi, arba lenktyniaudami su kitais, ir juos nugalėję patenkina savo ego. Studentai mokosi todėl, kad jie yra susidomėję užduotimi ar pačia mokymosi veikla.

1.4. Profesijos rinkimosi raidos aspektai ir motyvai

Šiuolaikinėje visuomenėje profesinė veikla yra pagrindinė asmens saviraiškos sritis, todėl profesijos rinkimosi asmeniniai motyvai neišvengiamai dominuoja. Visuomenė taip pat tikisi, kad jos lūkesčiai bus patenkinti, kadangi profesinis išsilavinimas dažniausiai įgyjamas mokesčių mokėtojų lėšomis. Todėl profesinio apsisprendimo tikrovėje visada galima socialinių ir asmeninių poreikių disharmonija (63).

„Profesija – tai atitinkamomis žiniomis, mokėjimais, sugebėjimais ir įgūdžiais pagrįstos žmonių veiklos rūšių kombinacijos, užtikrinančios žmonėms prielaidas tenkinti savisaugos ir saviraiškos poreikius, t.y. poreikių visumą”(64).

B. Pociūtė remiasi D. Superio teorijomis, kurios teigia, „kad bet kuris žmogus turi potencialias galimybes sėkmei ir pasitenkinimui įvairiose profesinėse sferose ir kad žmonės skirtingai tinka profesijoms, nes jų interesai ir sugebėjimai labiau derinasi su vienomis profesijomis negu su kitomis” (65).

D. Superis teigia, kad profesinis „aš” vaizdas formuojasi vaikui stebint ir identifikuojant save su suaugusiu, dirbančiu žmogumi. Dar viena mintis – individo metodai, veiklos stiliai, naudojami vienais gyvenimo etapais, bus labiau taikomi ir kitais gyvenimo etapais (66).

B. Pociūtė pateikia D. Superio mintis apie profesinio elgesio modelius. Šiems modeliams daro įtaką bendro elgesio modelis, atpažįstamas ištyrus asmenybę. Pavyzdžiui gali būti „stabilus profesinis modelis”, kai individas pasirenka profesiją labai anksti ir šis pasirinkimas beveik nesikeičia. „Nestabilus profesinis modelis” – individas bando įvairias profesijas, šių bandymų rezultatai lemia santykinį pasirinkimo pastovumą, bet jis yra greitai sugriaunamas. „Daugkartinių bandymų modelis”, kai individas įgyja vieno stabilaus darbo įgūdžius, po to – kito ir t.t. Tai rodo, kad skirtingi gyvenimo etapai kelia skirtingus profesinius uždavinius žmonėms. Ypatingas dėmesys, skiriamas jaunuolio profesiniam pasirinkimui, be abejonės, yra labai reikšmingas individualybės gyvenimui. Profesinis pasirinkimas yra tik vienas iš visų pasirinkimų, kuriuos tenka atlikti žmogui per visą savo gyvenimą (65).

Toliau ta pati autorė perteikia dvylika D. Superio teiginių, kurie pagrįsti remiantis jau išsakytomis idėjomis:

1. Žmonės skiriasi savo sugebėjimais, interesais, asmenybėmis.
2. Kiekvienas žmogus, remiantis šiomis charakteristikomis, yra tinkamas tam tikram skaičiui profesijų.
3. Kiekviena iš šių profesijų reikalauja tam tikro sugebėjimų, interesų ir asmenybės charakteristikų modelio, kuris turi būti pakankamai lankstus.
4. Profesinės pirmenybės ir profesinė kompetencija, situacijos, kuriose žmonės gyvena ir dirba, taip pat jų „aš” kinta priklausomai nuo laiko ir patirties, dėl to profesinis pasirinkimas ir pritaikymas tampa nepertraukiamu procesu.
5. Šis keitimosi procesas susideda iš serijos etapų (arba ciklų): augimo, tyrinėjimo, įvedimo, įtvirtinimo ir silpnėjimo. Šie etapai gali būti skirstomi: tyrinėjimo etapas į fantazijų,

eksperimentinę ir realistinę fazes; įvedimo etapas į bandymų ir stabilumo fazes. Smulkesni ciklai pasireiškia pereinant iš vieno etapo į kitą.

6. Profesinių modelių prigimtis (pasiektas profesijos įgijimo lygis bei bandomojo ir stabilaus darbo trukmė, dažnumas, rezultatas) priklauso nuo tėvų socialinio ekonominio lygio, protinių sugebėjimų, asmenybės savybių ir aplinkybių, veikiančių individualybę.

7. Vadovavimas per šiuos etapus galimas, viena vertus, lavinant sugebėjimus ir interesus, o kita vertus, tiriant realybę ir tobulinant savąjį „aš“.

8. Profesinės plėtros procesas iš esmės yra „aš“ tobulinimo ir realizavimo procesas, t.y. sintezės ir kompromisų procesas, kur „aš“ yra įgimtų gabumų, fizinio sudėjimo, galimybės atlikti įvairius vaidmenis ir kaip šiuos vaidmenis vertina vyresnieji ir bendraamžiai sąveikos rezultatas.

9. Kompromisas tarp individualybės ir socialinių veiksmų, tarp „aš vaizdo“ ir realybės yra vaidmenų atlikimas. Jie gali būti atliekami fantazuojant, konsultavimo metu, realioje veikloje, pavyzdžiui, klasėje, klube, įsidarbinant.

10. Pasitenkinimas darbu bei gyvenimu priklauso nuo to, kiek asmenybė adekvačiai realizuoja savo sugebėjimus, interesus, asmenybės bruožus ir vertybes.

11. Pasitenkinimo darbu laipsnis yra proporcingas žmonių sugebėjimo realizuoti savąjį „aš“ laipsniui.

12. Daugumai žmonių profesija ir darbas yra svarbiausias dalykas jų gyvenime, kitiems tai yra periferinis, atsitiktinis, neegzistuojantis dalykas, o dar kitiems svarbiausias yra laisvalaikis, namai ir t.t. (66).

Prasmingas ir optimalus profesijos pasirinkimas yra įmanomas tuomet, kai egzistuoja tam tikros būtinos vidinės ir išorinės sąlygos:

- daug pasirinkimo alternatyvų;
- pasirinkimo motyvacija;
- pasirinkimo laisvė.

Optimaliu profesiniu apsisprendimu reikėtų vadinti tokį apsisprendimą, kai asmenybei pavyksta sujungti į prasmingą visumą apibendrintą supratimą apie pasaulį ir pačią save, suderinti savo norus bei polinkius su socialinės aplinkos reikalavimais (67).

Tie patys autoriai knygoje „Profesinio ugdymo pagrindai“ kalba apie profesinį apsisprendimą. Taigi, kas lemia, kad individas pasirenka vieną, o ne kitą profesiją? Kiekviena profesija reikalauja tam tikrų jos atlikėjo fizinių ir psichinių ypatybių. Žmogus, kuris renkasi profesiją, pasižymi tam tikromis individualiomis ypatybėmis (bruožais, interesais,

sugebėjimais, polinkiais). Jos gali daugiau ar mažiau atitikti tam tikros profesinės veiklos reikalavimus.

Profesinis apsisprendimas – kintantis ir dinamiškas reiškiny, vykstantis visą žmogaus gyvenimą, kuriame profesijos pasirinkimas yra tik įžanga į darbinės veiklos istoriją, užimanti gana nedidelį laiko tarpą. Manoma, kad žmogaus profesinę sėkmę, pasitenkinimą pasirinkta veiklos rūšimi ir jos atlikimo kokybę nulemia tai, ar jo individualios ypatybės atitinka profesijos reikalavimus. Taigi, kiekvienas jaunuolis turėtų gerai pažinti save ir įvertinti savo individualybę, kad galėtų rasti tinkamiausią gyvenimo būdą ir veiklos rūšį, kuri leistų jam efektyviai panaudoti turimus gebėjimus.

Profesijos pasirinkimas – tai asmenybės saviraiškos aktas, atspindintis jos motyvaciją, žinojimą, individualius bruožus ir sugebėjimus. Labai svarbu suderinti asmenybės gabumus ir interesus su darbo pasaulio teikiamomis galimybėmis ir reikalavimais (67).

Kalbant apie profesinį pasirinkimą, negalima nepaminti motyvo svarbos, kaip teigia aukščiau minėti autoriai – motyvacija – tai visuma stimulų, skatinančių veikti ir nulemiančių tos veiklos kryptį. Ši sąvoka plačiąja prasme apibūdina tikslingą žmogaus veiklą, akcentuodama veiksmo (šiuo atveju – profesijos pasirinkimo) ir jį sukėlusią priežasčių santykį (67).

Motyvai nukreipia, skatina ir įprasmina individo veiklą ir yra siejami su jo poreikiais bei su tikslo siekimu. Motyvacija padeda individui orientuotis į tikslą, analizuoti savo žinias, mokėjimus, įgūdžius, suvokti savo padėtį visuomenėje bei savo galimybes įgyvendinti tikslą.

N. L. Gage, D. C. Berliner teigia, kad motyvacija – tai numanomi (hipotetiniai) psichiniai procesai, kurie suteikia žmogui energijos, noro veikti, kreipia jo veiksmus, elgesį viena ar kita linkme.

Kalbant apie profesinio pasirinkimo raidą, įdomu susipažinti su tam tikrame amžiuje vykstančiais pokyčiais. D. E. Superis pateikia suskirstytą asmenybės veiklos kelią:

1. Augimo stadija (nuo gimimo iki 14 m.). Šioje stadijoje jau pradeda formuotis vaiko savivaizdis.

2. Tyrinėjimų stadija (15-24 m.). Šiai stadijai būdingi raidos uždaviniai:

- kristalizacijos substadija (15-18 m.);
- specifikacijos substadija (18-21 m.);
- įgyvendinimo substadija (21-24 m.).

3. Įsitvirtinimo stadija (nuo 25 iki 44 m.):

- stabilizacijos substadija (24-35 m.);

- konsolidacijos substadija (35-44 m.).

4. Išlaikymo stadija (45-64 m.).

5. Silpnėjimo stadija (nuo 65 metų).

Šio darbo respondentus galima priskirti specifikacijos bei įgyvendinimo substadijoms. Tai vienos iš pagrindinių substadijų, kada jaunuolis apsisprendė ir pasirinko savo profesinį kelią (66). Šiandien rinkos ekonomika diktuoja savo sąlygas visuomenei, todėl kiekvienam yra labai svarbu gerai įsitvirtinti darbo sferoje (66).

Kaip teigia I. Maknienė, darbui žmogus skiria fizinės, emocinės ir intelektualinės energijos, panaudoja sugebėjimus ir kitas asmenybės ypatybes (67). Autorė, remdamasi D. Levinson teorija, nurodo, kad darbas gyvenime atlieka šias pagrindines funkcijas:

1. Ekonomines;
2. Socialines;
3. Psichologines.

Žmogaus atliekama profesinė veikla ir šios srities pasiekimai apibrėžia ne tik jo pajamas, bet padėtį visuomenėje, vertę, leidžia jaustis svarbiu bendruomenės nariu. Suaugęs žmogus dirbdamas gali patenkinti draugystės, pagarbos ir kitus socialinius poreikius, nes darbo aplinkoje vyksta dauguma jo socialinių sąveikų.

Daugelis į profesiją žiūri ne tik kaip į pinigų uždirbimo terpę, bet ir kaip į asmenybės saviraiškos aplinką. Visuomenė visais laikais kūrė tokias veiklos institucijas, kurios turėjo saviraiškos ir estetinės patirties elementų. Tai ypač aktualu, kuomet visuomenė pasiekia aukštą gamybos bei socialinės apsaugos raidos lygį (64).

Žmogaus profesinė raiška veiklos pasaulyje priklauso pirmiausia nuo požiūrio į šį procesą, pačios profesijos sąvokos supratimo, asmens vertybinių orientacijų, profesinės kompetencijos ir meistriškumo, profesinės veiklos objekto specifikos.

Žmogaus profesinę sėkmę, pasitenkinimą pasirinkta veiklos rūšimi ir jos atlikimo kokybę nulemia tai, ar jo individualios ypatybės atitinka profesijos reikalavimus. Taigi, kiekvienas jaunuolis turėtų gerai pažinti save ir įvertinti savo individualybę, kad galėtų rasti tinkamiausią gyvenimo būdą ir veiklos rūšį, kuri leistų jam efektyviai panaudoti turimus gebėjimus. Labai svarbu suderinti asmenybės gabumus ir interesus su darbo pasaulio teikiamomis galimybėmis ir reikalavimais.

1.5. Profesijos pasirinkimo motyvai ir veiksniai

Profesiniai interesai jungia tokius motyvacinius asmenybės darinius, kaip poreikiai, polinkiai, vertybinės orientacijos, pasaulėžiūros komponentai, idealai. Todėl reikia atkreipti dėmesį į vertybes, kaip vieną iš motyvacinių asmenybės darinių, kurios sąlygoja tiek profesijos pasirinkimą, tiek individo požiūrį į šią profesiją ir tai, ko jis iš vienos ar kitos profesijos tikisi. Vertybės sąlygoja, kodėl žmonėms patinka vienos profesijos ir nepatinka kitos. Gebėjimai yra tai, ką atiduodame darbui, o vertybės lemia pasitenkinimą darbu. Vertybių supratimas vyksta visą gyvenimą. Darbo vertybės yra tik dalis mūsų gyvenimo. Jų pažinimas padeda atsakyti į klausimus: Kas aš esu? Ką aš dirbu? Koks mano gyvenimas? Darbo vertybės atspindi asmenines vertybes. Vertybės susiję su poreikiais, bet tai nėra tie patys reiškiniai. Vertybė, tai kokybė, kuri daro ką nors labiau geidžiamą. Vertybė nėra elgesio bruožas, kurį būtų galima pastebėti. Tai vidinis individo reiškinys(68).

Tai, kas vadinama motyvacija yra labai platu, nes viskas, kas padaryta, yra sąlygojama kokių nors motyvų ar tikslų. Tai yra elgesio skatinimo sistema (visuma), kurią sukelia įvairūs motyvai. Individą skatina veikti dažniausiai ne viena jėga, ne viena priežastis, o motyvų visuma. Tą visumą galima vadinti *motyvacija*. Motyvacija yra svarbi bet kokiai veiklai, o ypač profesijos rinkimuisi, nes ji yra pozityvios kaitos pagrindas.

Motyvai – vidinė veiksmų paskata. Motyvai skatina ne tik veiksmą, bet ir suteikia jam kryptį ir jėgą. Tuo galima paaiškinti, kodėl pasirinktas vienas ar kitas tikslas (šiuo atveju – pasirinkta profesija) ir kodėl nevienodai skiriama laiko ir dėmesio įvairioms veikloms, kodėl išryškinami vieni ar kiti interesai. G. D. Myers, remdamasis kitų mokslininkų J. Spence ir R. Helmreicho tyrimais, teigia, kad vidinė motyvacija lemia didelius laimėjimus, o išorinė motyvacija (pavyzdžiui, noras turėti gerai apmokamą darbą) dažnai didelių laimėjimų nelemia. Anksčiau minėti mokslininkai išskyrė tris vidinės motyvacijos apraiškas: meistriškumo siekį; norą dirbti; rungtyniavimą. Vidinė motyvacija padeda siekti laimėjimų, ypač tuomet, kai žmonės dirba savarankiškai. Vidinę motyvaciją reikia ugdyti. O kas yra išorinė motyvacija? Tai siekis išorinio atlygio arba noras išvengti bausmės. Būdami panašių gebėjimų, paprastai daugiau pasiekia siekiantys meistriškumo bei mėgstantys sunkų darbą žmonės (11).

G. D. Myers kalba apie vidinės ir išorinės motyvacijos skatinimą.

Kontroliuojamasis atpildas —————→ Išorinė motyvacija

Informuojamasis atpildas —————→ Vidinė motyvacija

Atpildo pobūdis veikia vidinę motyvaciją.

Kaip teigia B. Pociūtė, pasitenkinimas darbu priklauso nuo to, kiek dirbamas darbas tenkina mūsų poreikius ir kiek, mūsų nuomone, turėtų tenkinti. Pasitenkinimą sukelia toks darbas, kuris tenkina mūsų poreikius dabar arba tenkins ateityje (68).

Pasitenkinimo darbu laipsnis priklauso nuo santykio to, ką turime ir ko norime. Jeigu darbas tenkina reikšmingus psichologinius ir fizinius individo poreikius, tai jis savo darbu yra patenkintas. Antra vertus, jeigu darbas netenkina kai kurių individo poreikių, jis patiria frustraciją, nepasitenkinimą ir ima darbo nemėgti. Ta pati autorė teigia, kad darbuotojai iš darbo tikisi kur kas daugiau negu tam tikra pinigų suma kiekvieną mėnesį. Yra svarbu ir kaip aplinkiniai vertina šį darbą, darbo svarba ir naudingumas bei kitos paprastos ir individui reikšmingos abstrakcijos (68).

Analizuojant profesinio apsisprendimo veiksnius vienas pagrindinių klausimų – profesijos pasirinkimo motyvai. Motyvas apibūdinamas kaip veiksmo priežastis, kylanti dėl asmens ir objekto, patenkinančio jo poreikius, atitinkančio interesus, vertybines nuostatas, tikslus, sąveikas. Profesijos pasirinkimo motyvas kyla tiek iš paties individo, tiek ir iš jį supančios aplinkos.

Pasak L. Paurienės, skiriamos kelios grupės veiksnių, nulemiančių individo pasirinkimą. Tai socialiniai-ekonominiai, pedagoginiai ir psichologiniai veiksniai. Socialinius-ekonominius veiksnius sudaro gyvenamoji aplinka, socialinė ekonominė bei kultūrinė šeimos padėtis, mokslo ir technikos pažanga, bendra ekonominė situacija, uždarbis ir kt. Pedagoginiai veiksniai – tai ugdymas (kryptingas lavinimas pamokų metu, gebėjimai, vertybės). Psichologiniai veiksniai – tai poreikiai, interesai, polinkiai, bendrieji ir specialieji gebėjimai, intelektas, charakteris, vertybinės orientacijos. Kurios šių veiksnių sudedamosios dalys nulemia apsisprendimą, priklauso nuo asmenybės subrendimo ir nuo jam teikiamos pagalbos (69).

Poreikiai, polinkiai ir interesai yra bene stipriausi motyvai renkantis tolesnio mokymosi kelią.

R. Adamonienė ir kt. teigia, kad profesinės veiklos pasirinkimą gali skatinti dvi determinantės – vidinis polinkis, poreikis ir aplinkoje susidariusi situacija, reikalaujanti neatidėliotino sprendimo. Išorinės aplinkybės reikalauja priimti atsakomybę, verčia mus imtis veiklos, nesvarbu, ko mes pageidaujame ar kuo esame užimti.

Poreikis yra pirmasis giluminis orientacinis pasirinkimo šaltinis. Renkantis mokymosi kryptį, tikslinga atskleisti tuos poreikius, kurie asmeniui turi išskirtinę reikšmę, tačiau remtis vien poreikiu yra neatsargu (67).

Pastovesnis rinkimosi veiksnys yra interesas. Tai pažintinio poreikio pasireiškimo forma, kuri užtikrina asmenybės kryptingumą į veiklos tikslų suvokimą ir pažintinę orientaciją. Besivystydamas interesas gali virsti polinkiu. Jei interesas skatina susipažinti su objektu giliau, patenkinti pažinimo, tyrimo poreikį, tai polinkis kreipia individo veiklą tam tikra pažintinės, socialinės, meninės, techninės veiklos kryptimi.

Profesiniai interesai – tai kompleksas psichinių savybių ir būsenų, kurios išreiškia žmogaus nuostatą į profesinio pobūdžio darbą. Profesiniai interesai jungia tokius motyvacinius asmenybės darinius, kaip poreikiai, polinkiai, vertybinės orientacijos, pasaulėžiūros komponentai, idealai (69).

R. Adamonienė ir kt., remdamiesi F. Parsono teorine profesijos pasirinkimo ir profesinio orientavimo koncepcija, teigia, kad sėkmingą profesijos pasirinkimą užtikrina šie veiksniai:

- aiškus savęs, savo gabumų, gebėjimų, interesų, galimybių ir ribotumų bei kitų savybių pažinimas;
- geras įvairių profesinės veiklos rūšių keliamų reikalavimų, jų pranašumų bei trūkumų, ateities perspektyvų ir galimybių žinojimas;
- gebėjimas teisingai palyginti šias dvi faktorių grupes ir suprasti jų tarpusavio atitikimą (70).

Pasak L. Paurienės, emocijos, vidinis nusiteikimas būsimos mokymosi, o vėliau profesinės veiklos atžvilgiu neretai tampa pagrindiniu apsisprendimą lemiančiu veiksnium. Jaunuolis prieš apsisprendžiant turėtų suvokti motyvą, skatinantį jį rinktis tam tikrą specialybę, kokį vaidmenį atlieka emocinis santykis su pageidaujama specialybe (69).

Žmogui sprendžiant pasirinkimo problemą, įtakos turi ir kiti motyvaciniai dariniai: nuostatos, nuomonės, įspūdžiai, pažiūros, įsitikinimai. Ketinimuose glūdi teigiama nuostata profesijos atžvilgiu. Nuostatos susiformuoja tam tikroje situacijoje, tenkinant materialinius ir dvasinius poreikius, mokantis, ugdantis, dirbant. Kaip teigia V. Šernas, nuostata profesinei savibrandai egzistuoja iki mokymo ar auklėjimo proceso (71). Po to, kai šis procesas pedagoginių situacijų metu prasideda, nuostata dinamiškai keičiasi arba išlieka. Priklausomai nuo subjektyvių moksleivių tikslų, vertybinių jų orientacijų, pedagogo poveikio, koreguojasi ir tam tikras, sąmoningas ar nesąmoningas, moksleivio požiūris į specialybę, reiškinis, profesinę savibrandą (71). Kaip teigia L. Paurienė, neretai pasirinkimo situacijoje nulemia ne asmens motyvai ar gebėjimai, o socialiniai veiksniai. Pavyzdžiui – profesinis prestižas, karjeros perspektyva, geras uždarbis, galimybė pavažinėti po pasaulį ir pan. Dažnai nulemia ir gyvenamoji aplinka. Netoliese esanti mokslo įstaiga dažnai yra apsisprendimo veiksnys, nes

jei nereikia toli važinėti mokytis, samdytis buto ar gyventi bendrabutyje, patogiau rinktis tą mokyklą, kuri yra arčiau, ir apsiriboti tomis specialybėmis, kurias teikia ši mokykla (69).

Jaunuoliui labai svarbi ir tėvų, artimųjų nuomonė. Idealu, jei tėvai gali labai rimtai pažvelgti į rinkimosi situaciją ir padėti jaunuoliui pasirinkti. Tačiau vis dar nemažai tėvų bando primesti vaikams savo nuomonę, skatindami rinkti jų siūlomas profesijas. Jie nori, kad vaikai geriau gyventų, todėl skatina rinktis pelningas profesijas, kartais per vaikus bando realizuoti savo neišsipildžiusias svajones.

Nemažą reikšmę profesiniam apsisprendimui turi draugų ir bendraminčių nuomonė. Mokytis su draugais gal ir įdomiau, bet vis tik jaunuolis turėtų žiūrėti į ateitį, paisyti savo polinkių bei sugebėjimų, galvoti apie savo perspektyvą.

Pasak L. Paurienės, sunku apsispręsti ir tiems asmenims, kurie nesutaria su aplinka. Toks jaunuolis pergyvena prieštaringas emocijas, todėl priešišškai reaguoja į išorės poveikius. Daugeliui tokio tipo jaunuolių sunku apsispręsti, kai abi (ar kelios) siūlomos mokymosi kryptys vienodai patrauklios. Dar didesnis konfliktas kyla tada, kai atsiranda prieštaravimas tarp didelio noro, intensyvaus siekimo ir baimės, kad gali būti neįmanoma siekimą realizuoti. Konfliktas gali kilti ir tada, kai jaunuolis neranda patrauklių pasirinkimo variantų, o jaučia spaudimą, arba susiduria su kliūtimis, trukdančiomis realizuoti poreikius, interesus, siekimus. Tokiose situacijose formuojasi frustracinis elgesys. Kai tokio jaunuolio apsisprendimas neatitinka jo lūkesčių, interesų ir svajonių, t. y. kai jis nutaria veikti, pasirinkti mokymosi kryptį prieš savo norą ir siekimus, jis gali pergyventi būseną, kuri vadinama disonansu (69).

Dažnai skubotą ir nepagrįstą jaunuolio sprendimą nulemia konfliktai šeimoje, mokykloje ar tarp bendraamžių.

Mokyklose turėtų būti atgaivinta profesinio orientavimosi sistema, mokyklos psichologų konsultacijos.

Apsisprendimą rinktis vieną ar kitą kryptį dažniausiai lemia socialiniai skatuliai ir teigiamas emocinis santykis su būsima mokymosi ar profesine veikla. Sprendimas būtų optimalesnis, jeigu jaunuolis:

- įvertintų savo psichofiziologines galimybes, sveikatos stovį;
- išanalizavęs savo asmenines savybes, gebėjimus, polinkius, interesus, poreikius, vertybes;
- sukaupęs pakankamai informacijos apie mokymosi įstaigas, stojimo ir mokymosi sąlygas, specialybes bei mokomąsias programas;
- turėtų informacijos apie profesijų perspektyvas, darbo sąlygas;

- įvertintų savo galimybes ir socialines sąlygas, kurios padėtų pasiekti norimą rezultatą.

Profesijos pasirinkimą lemia socialiniai-ekonominiai, pedagoginiai ir psichologiniai veiksniai. Socialinius-ekonominius veiksnius sudaro gyvenamoji aplinka, socialinė ekonominė bei kultūrinė šeimos padėtis, mokslo ir technikos pažanga, bendra ekonominė situacija, uždarbis ir kt. Pedagoginiai veiksniai – tai ugdymas (kryptingas lavinimas pamokų metu, gebėjimai, vertybės). Psichologiniai veiksniai – tai poreikiai, interesai, polinkiai, bendrieji ir specialieji gebėjimai, intelektas, charakteris, vertybinės orientacijos. Kurios šių veiksmų sudedamosios dalys nulemia apsisprendimą, priklauso nuo asmenybės subrendimo ir nuo jam teikiamos pagalbos.

2. TYRIMO METODAI IR ORGANIZAVIMAS

2.1. Tyrimo organizavimas

Apklausa buvo vykdoma 2012 m. vasario mėnesį. Joje dalyvavo Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Visuomenės sveikatos fakulteto I-IV kurso studentai ir Visuomenės sveikatos vadybos dieninio skyriaus magistrantai, kurie sutiko užpildyti pateiktas anketas.

Anketa buvo įteikiama paskaitų metu, II kurso magistrantams išsiųsta asmeniškai elektroniniu paštu.

LSMU Visuomenės sveikatos fakultete, I-IV kurse mokosi 103 studentai, buvusiems paskaitų metu buvo išdalintos 68 anketos. I kurso magistrantams paskaitų metu buvo išdalintos anketos, o II kurso magistrantams anketos buvo išsiųstos elektroniniu paštu, 38 anketos grąžintos užpildytos. Iš viso visuomenės sveikatos vadybos mokosi 51 magistrantas. Bakalaurų atsakomumo dažnis 66,0 proc. magistrantų – 74,5 proc., bendras atsakomumo dažnis 70,25 proc.

Iš viso tyrime sutiko dalyvauti 106 respondentai (1 lentelė).

1 lentelė. Skirstinys pagal tiriamųjų pasiskirstymą

Tiriamųjų pasiskirstymas	n	proc.
Bakalaurai	68	64,2
Magistrantai	38	35,8

Vykdamą apklausą magistrantų buvo paklausta, kokiame universitete jie baigė bakalauro studijas. 47,4 proc. magistrantų nurodė, kad bakalauro studijas baigė LSMU universitete, o 52,6 proc. bakalauro studijas baigė kituose Lietuvos universitetuose.

2.2. Tyrimo metodika

Tyrimui atlikti, atsižvelgiant į tyrimo tikslą pasirinkta anketinės apklausos metodas, nes tai geriausiai leidžia įvertinti mokymosi motyvus, galima daryti prielaidą, kad pasirinkti studentų atsakymai susiję su veiksniais paskatinusiais juos rinktis universitetą, studijų programą, motyvais, motyvuojančiais ar demotyvuojančiais juos mokytis. Taip pat apklausos būdu per trumpą laiko tarpą galima apklausti didelį kiekį respondentų, rezultatų apdorojimui galima panaudoti informacines sistemas.

Klausimynas sudarytas taip, kad išanalizavus gautus duomenis būtų galima išanalizuoti studentų nuomonę apie veiksnius, paskatinusius rinktis aukštąjį mokslą LSMU, studijų programos pasirinkimo veiksnius, mokymosi motyvą.

Klausimyną sudaro 26 klausimai skirti bakalaurams ir 28 klausimai magistrantams.

Klausimynas sudarytas iš trijų dalių. Pirmoje dalyje pateikti klausimai rodantys studentų stojimo į universitetą motyvą, studijų krypties pasirinkimo veiksnius, savo pasirinkimo vertinimą, būsimos specialybės supratimą. (1-10 klausimai bakalaurams, 1-12 klausimai magistrantams).

Antroje dalyje pateikti klausimai, atspindintys studentų mokymosi motyvą, motyvus, skatinančius mokytis, aplinkos veiksnius silpninančius bei stiprinančius norą mokytis, asmeninius veiksnius, motyvuojančius mokytis, santykius su dėstytojais bei bendrakursiais (11-23 klausimai bakalaurams, 13-25 klausimai magistrantams)

Trečioje dalyje pateikti demografinius rodiklius atspindintys klausimai apie respondentų amžių, kursą, lytį (24-27 klausimai bakalaurams, 26-28 klausimai magistrantams).

Tyrimo duomenys buvo apdoroti SPSS FOR WINDOWS 16 kompiuterine programa. Skirtumams tarp grupių įvertinti (kai matavimai buvo išreiškiami kaip kategorijos) taikytas chi kvadrato (χ^2) kriterijus, skirtumams tarp grupių nuomonių skirtumų įvertinti taikytas z kriterijus (72-74).

3. TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

3.1. Studijų LSMU Visuomenės sveikatos fakultete pasirinkimo veiksniai

Šiame skyrelyje pateikiami tyrimo rezultatai apie tai, kokie veiksniai tyrimo dalyvius skatina rinktis studijas LSMU Visuomenės sveikatos fakultete.

Analizuojant tiriamųjų nuomonę apie studijų pasirinkimo LSMU Visuomenės sveikatos fakultete veiksnius nustatyta, kad renkantis studijas LSMU Visuomenės sveikatos fakultete daugiau nei trečdalį tiriamųjų labiausiai domina darbas bei studijos Visuomenės sveikatos srityje (36,8 proc.), taip pat jie mato perspektyvą į ateitį (25,5 proc.) ir 24,5 proc. nurodė, kad jiems neužteko konkursinio balo įstoti ten, kur jie norejo, todėl tiriamieji rinkosi mokslus Visuomenės sveikatos srityje. Mažiausia dalis tiriamųjų nurodė, jog jų pasirinkimui įtakos turėjo tėvų norai (4,7 proc.) (2 lentelė).

2 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal veiksnius, paskatiniusius rinktis studijas LSMU Visuomenės sveikatos fakultete

Visuomenės sveikatos studijų pasirinkimo veiksniai	Taip		Ne	
	n	proc.	n	proc.
Perspektyva žvelgiant į ateitį	27	25,5	79	75,5
Domina studijos bei darbas VS srityje	39	36,8	67	63,2
Tėvai labai norėjo matyti mane studijuojantį universitete	5	4,7	101	95,3
Tiesiog noriu įgyti universitetinį išsilavinimą/ magistro laipsnį	9	8,5	97	91,5
Patarė draugai, pažįstami jau studijuojantys šiame universitete	7	6,6	99	93,4
Neužteko konkursinio balo įstoti ten, kur norėjau	26	24,5	80	75,5

Magistrantams dar buvo papildomai pateikti galimi atsakymai į klausimą apie studijų pasirinkimą LSMU. 18,4 proc. magistrantų nurodė norą pagilinti specialybės žinias (3 lentelė).

3 lentelė. Magistrantų skirstinys pagal veiksnius, paskatinusius rinktis studijas LSMU Visuomenės sveikatos fakultete

Visuomenės sveikatos studijų pasirinkimo veiksniai	Taip		Ne	
	n	proc.	n	proc.
Darbe reikalauja turėti aukštesnį laipsnį nei bakalauras	2	5,3	36	94,7
Aplinkiniai žiūri į žmogų su magistro laipsniu visai kitaip, nei į žmogų turintį tik bakalaurinį išsilavinimą	1	2,6	37	97,4
Noras pagilinti specialybės žinias	7	18,4	31	81,6
Karjeros troškimas	3	7,9	35	92,1
Man net nekilo abejonių, kad galiu būti be magistro diplomo	6	15,8	32	84,2

Magistrantų buvo klausta kodėl antros pakopos studijoms jie pasirinko LSMU visuomenės sveikatos vadybą. 44,7 proc. magistrantų rinkosi LSMU studijuoti Visuomenės sveikatos vadybą, nes čia baigė bakalauro studijas. Dėl to, kad čia lengviau įstoti ar lengviau mokytis nenurodė nei vienas magistrantas (4 lentelė).

4 lentelė. Magistrantų skirstinys pagal veiksnius, paskatinusius rinktis studijas LSMU Visuomenės sveikatos vadybos fakultete

Visuomenės sveikatos vadybos studijų pasirinkimo veiksniai	n	proc.
Lengviau įstoti nei į kitus universitetus	-	-
Čia baigiau bakalauro studijas	17	44,7
Klausiau autoritetingo asmens patarimo	5	13,2
Lengviau mokytis nei kituose universitetuose	-	-
Kita	16	42,1

Apklausa rodo, kad 30,3 proc. tiriamųjų mano, jog čia gali geriausiai save realizuoti. Daugiau nei penktadalis apklaustųjų nežino kodėl pasirinko būtent LSMU Visuomenės sveikatos fakultete dėstomą studijų programą (27,6 proc.) (5 lentelė).

5 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal veiksnius, paskatiniusius rinktis studijų programą

Studijų programos pasirinkimo veiksniai	n	proc.
Į šią programą buvo mažiausias konkursas iš mano norimų programų	15	19,7
Manau, kad būtent čia geriausiai galiu save realizuoti šiuo metu	23	30,3
Patinka studijų programa	17	22,4
Nežinau	21	27,6

Magistrantams papildomai buvo pateikti ir kiti galimi atsakymų variantai. Didžioji dalis magistrantų atsakė, jog tai susiję su jų esamu darbu. Šį atsakymą pasirinko 31,6 proc. magistrantų. Studijų programos pasirinkimui magistrantams įtakos neturėjo tai, kad į šią programą buvo mažiausias konkursas (6 lentelė).

6 lentelė. Magistrantų skirstinys pagal veiksnius, paskatiniusius rinktis studijų programą

Studijų programos pasirinkimo veiksniai	n	proc.
Tai susiję su mano būsimu darbu	7	18,4
Tai susiję su mano esamu darbu	12	31,6
Noriu tobulėti pasirinktoje srityje	11	28,4
Į šią programą buvo mažiausias konkursas iš mano norimų programų	-	-
Manau, kad būtent čia geriausiai galiu save realizuoti šiuo metu	5	13,9
Patinka studijų programa	2	5,2
Nežinau	1	2,6

Pagal apklausą nustatyta, jog 79,2 proc. apklaustųjų prieš studijavimą į universitetą susipažino su studijų programa ir žinojo kokios disciplinos bus dėstomos, tačiau net 20,8 proc. apklaustųjų tuo nepasidomėjo.

Iš anketų duomenų nustatyta, kad 39,7 proc. apklaustųjų būtų rinkęsi kitą universitetą, jei nebūtų įstoję į LSMU, 35,8 proc. apklaustųjų nežino ką darytų, o 19,8 proc. būtų stoję kitais metais vėl būtent į LSMU. 4,7 proc. apklaustųjų rinkosi atsakymo variantą „Kita“. Tarp atsakymų buvo įrašyti tokie atsakymai kaip „būčiau ieškojusi darbo“ ar „važiuočiau į užsienį“.

Tyrimo klausimyne pateiktas klausimas, ar tyrimo dalyviai pasirinktą tą pačią studijų programą, jei tektų rinktis iš naujo. 45,3 proc. tiriamųjų vėl rinktųsi studijas LSMU Visuomenės sveikatos fakultete, o 12,3 proc. apklaustųjų jų nesirinktų. Tačiau net 42,5 proc. nežino ar rinktųsi šias studijas, jei tektų rinktis iš naujo.

Į klausimą „Kas lėmė Jūsų studijų krypties pasirinkimą?“ beveik pusė apklaustųjų atsakė „Norėjau studijuoti universitete“. Jį pasirinko 46,2 proc. apklaustųjų. 35,7 proc. tiriamųjų tikėjosi, kad pasirinkta specialybė užtikrins gerai apmokamą, o 23,6 proc. tiriamųjų – įdomų darbą.

Pozityvi žiniasklaidos informacija apie specialybę apklausitiesiems įtakos visiškai neturėjo, tokio atsakymo nepasirinko nei vienas apklaustasis. Taip pat šio pasirinkimo neįtakėjo tai, kad universitetas arti namų (0,9 proc.), bei mokytojų ar LSMU dėstytojų patarimai (0,9 proc.) (7 lentelė).

7 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal veiksnius, lėmusius studijų krypties pasirinkimą

Studijų krypties pasirinkimo veiksniai	Taip		Ne	
	n	proc.	n	proc.
Norėjau studijuoti universitete	49	46,2	57	53,8
Igijus šią specialybę nesunku rasti darbo	2	1,9	104	98,1
Tikėjausi, kad pasirinkta specialybė užtikrins gerai mokamą darbą	38	35,8	68	64,2
Ši specialybė perspektyvi	20	18,9	86	81,1
Pasirinkta specialybė užtikrins įdomų darbą	25	23,6	81	76,4
Ši specialybė susijusi su mano asmeniniais pomėgiais	21	19,8	85	80,2
Norėjau tiesiog pratęsti mokymąsi, o pasirinkta specialybė man nesvarbi	3	2,8	103	97,2
Čia studijuoja draugai, giminaičiai, pažįstami	5	4,7	101	95,3
Neįstojau į kitą universitetą	7	6,6	99	93,4
Čia nesunku studijuoti	3	2,8	103	97,2
Universitetas arti mano namų	1	0,9	105	99,1
Specialybę pasirinkti patarė tėvai, giminės, pažįstami	6	5,7	100	94,3
Čia studijuoti patarė šios srities specialistai	7	6,6	99	93,4
Pozityvi žiniasklaidos informacija apie specialybę	-	-	107	100
Teigiami atsiliepimai iš studijuojančių šią specialybę	10	9,4	96	90,6
Šią specialybę patarė studijuoti mokytojai arba LSMU dėstytojai	1	0,9	105	99,1

8 lentelėje pateiktas tiriamųjų vertinimas apie savo pasirinkimą studijuoti. 35,8 proc. apklaustųjų nurodo, kad vertina daugiau teigiamai nei neigiamai. 26,4 proc. vertina teigiamai, tačiau net 24,5 proc. apklaustųjų nežino kaip vertinti savo pasirinkimą. Neigiamai savo pasirinkimą vertina 2,8 tiriamųjų ir 10,4 proc. – daugiau neigiamai nei teigiamai. Taigi, galima daryti išvadas, kad teigiamai savo pasirinkimą vertina 62,2 proc. apklaustųjų, o neigiamai – 13,2 proc.

8 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal pasitenkinimą pasirinkime studijuoti visuomenės sveikatą

Pasirinkimo studijuoti visuomenės sveikatą pasitenkinimas	n	proc.	
Esu visiškai patenkintas	28	26,4	62,2
Vertinu daugiau teigiamai, nei neigiamai	38	35,8	
Sunku pasakyti	26	24,6	24,6
Vertinu daugiau neigiamai, nei teigiamai	11	10,4	13,2
Vertinu neigiamai	3	2,8	

Iš anketos duomenų matyti, kad beveik penktadalis (19,8 proc.) apklaustųjų geriausiai žino kokių individualių gebėjimų reikės šiai specialybei, panaši dalis tiriamųjų žino kokius reikalavimus kels ši specialybė asmenybei, bei visuomeninę pasirinktos profesijos reikšmę (po 17,0 proc.). Mažiausia dalis (3,8 proc.) žino apie atlyginimą už darbą bei karjeros galimybes (5,7 proc.) (9 lentelė).

9 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal būsimos specialybės supratimą

Būsimos specialybės supratimas	Žino labai gerai		Žino gerai		Žino patenkinamai		Nežino	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Būsimojo darbo turinys ir esmė	14	14,2	52	49,1	32	30,1	7	6,6
Reikalavimai, kuriuos kels ši specialybė asmenybei	18	17,0	47	44,3	35	33,0	6	5,7
Individualių gebėjimų poreikis	21	19,8	53	50,0	29	27,4	3	2,8
Atlyginimas už darbą	4	3,8	31	29,2	56	52,8	15	14,2
Karjeros kilimo galimybės	6	5,7	54	50,9	34	32,1	12	11,3
Visuomeninė pasirinktos profesijos reikšmė.	18	17,0	58	54,7	23	21,7	7	6,6
Specialybės vaidmuo jūsų asmenybės tobulinimuisi.	12	11,3	63	59,5	23	21,7	8	7,5

Į klausimą „Ar manote kad sugebėsite dirbti šį darbą?“ 92,5 proc. apklaustųjų atsakė, jog sugebės, o 7,5 proc. apklaustųjų mano, kad nesugebės dirbti.

Apklausa rodo, jog beveik pusei apklaustųjų (46,2 proc.) darbas pagal specialybę bus mėgiamas. Kad darbas nebus mėgiamas atsakė 4,8 proc. apklaustųjų. Apie tai dar negalvoja 13,2 proc. apklausoje dalyvavusiųjų (10 lentelė).

10 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal būsimojo darbo pagal specialybę mėgimą

Pasitenkinimas būsimu darbu pagal specialybę	n	proc.
Taip	49	46,2
Ne visiškai	19	17,9
Ne	5	4,8
Nežinau	19	17,9
Apie tai dar negalvoju	14	13,2

Pagal atliktos apklausos duomenis galima daryti išvadą, kad didžiausią įtaką renkantis LSMU visuomenės sveikatą turėjo susidomėjimas darbu bei studijomis visuomenės sveikatos srityje, taip pat perspektyva į ateitį, tikimasi įdomaus ir gerai apmokamo darbo. Mažiausiai įtakojo pozityvi žiniasklaidos informacija apie specialybę, tėvų norai bei mokytojų arba LSMU dėstytojų patarimai.

3.2. Visuomenės sveikatos fakulteto studentų nuomonė apie tai, kas labiausiai motyvuoja juos mokytis

Šiame skyrelyje pateikiami tyrimo rezultatai apie tai, kokie motyvai skatina mokytis apklausoje dalyvavusius tiriamuosius.

Analizuojant anketos duomenis, matyti, jog tiriamųjų nuomone svarbiausia, kad sektųsi studijos, kai studijos atitinka polinkius ir interesus (59,4 proc.) ir kai studentas skatinamas galvoti pats apie savo mokymosi motyvaciją (38,7 proc.). Mažiausiai daliai reikšminga, kad sektųsi studijos - galimybė studentui atsakinėti žodžiu tarpinių atsiskaitymų ar egzaminų metu (2,8 proc.) ir grįžtamojo ryšio apie atsakinėjimą gavimas iš karto (2,8 proc.) (11 lentelė).

11 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal nuomonę apie tai, kas svarbiausia, kad studijos sektųsi

Veiksniai	Taip		Ne	
	n	proc.	n	proc.
Geri santykiai su bendramoksliais	19	17,9	87	82,1
Studentas skatinamas galvoti pats apie savo mokymosi motyvaciją	41	38,7	65	61,3
Adekvatus užduočių sudėtingumo lygis	22	20,8	84	79,2
Geri santykiai su dėstytojais	27	25,5	79	74,5
Studijos atitinka polinkius ir interesus	63	59,4	43	40,6
Dėstytojai minimizuoja studentų nerimą seminarų, pratybų, egzaminų metu	18	17,0	88	83,0
Grįžtamąjį ryšį apie savo atsakinėjimą studentas gauna iš karto	3	2,8	103	97,2
Jei studentas gali atsakinėti žodžiu tarpinių atsiskaitymų ar egzaminų metu	3	2,8	103	97,2
Dėstytojai, sudarydami studijų užduotis, atsižvelgia į studentų interesus	32	30,2	74	69,8

Tiriamuosius paklausus apie tai ar patinka jiems mokytis LSMU, didžioji dalis apklaustųjų pasirinko variantą „taip, įdomu kasdien sužinoti ką nors nauja“ (59,4 proc.). po vieną kartą (0,9proc.) buvo pasirinkti atsakymai „Ne, nes grupė nedraugiška“ ir „Ne, nes sunku rasti bendrą kalbą su dėstytojais“. Iš gautų duomenų galiam daryti išvadą, kad 81,1 proc. apklaustiesiems patinka mokytis LSMU, o 6,6 proc. – ne. (12 lentelė).

12 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal pasitenkinimą mokytis LSMU

Pasitenkinimas mokytis LSMU	Taip		Ne	
	n	proc.	n	proc.
Taip, įdomu kasdien sužinoti ką nors nauja	63	59,4	43	40,6
Taip, įdomu kasdien susitikti su draugais	30	28,3	76	71,7
Taip, patinka kai kurie dėstytojai	22	20,8	84	79,2
Ne, bet einu, nes reikia	6	5,7	100	94,3
Ne, nes grupė nedraugiška	1	0,9	105	99,1
Ne, nes sunku rasti bendrą kalbą su dėstytojais	1	0,9	105	99,1
Negalvoju apie tai	13	12,3	93	87,7

Apklausa rodo, kad labiausiai apklaustuosius skatina mokytis įdomios studijų užduotys, paskaitos, praktiniai užsiėmimai (46,2 proc.) ir noras kuo daugiau išmokti, sužinoti (42,4 proc.). Mažiausiai motyvuoja geri santykiai su dėstytojais (3,8 proc.) bei su kitais studentais (9,4 proc.) (13 lentelė).

13 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal motyvus, motyvuojančius mokytis

Motyvai, skatinantys mokytis	Taip		Ne	
	n	proc.	n	proc.
Įdomios studijų užduotys, paskaitos, praktiniai užsiėmimai	49	46,2	57	53,8
Stipendija kaip paskatinimas už gerą mokymąsi	11	10,4	95	89,6
Visur stengiuosi būti geriausias	19	17,9	87	82,1
Nori kuo daugiau išmokti, sužinoti	46	42,4	60	56,6
Gerai santykiai su studentais	10	9,4	96	90,6
Gerai santykiai su dėstytojais	4	3,8	102	96,2

Paprašyti priskirti save pagal motyvacijos lygius, daugiau nei pusė apklaustųjų save priskiria prie vidutiniškai motyvuotų (65,1 proc.). Labai motyvuotais save laiko 24,5 proc. apklaustųjų, o 1,9 proc. – nemotyvuotais (14 lentelė).

14 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal motyvacijos lygius

Motyvacijos lygiai	n	proc.
Labai motyvuotas	26	24,5
Vidutiniškai motyvuotas	69	65,1
Silpnai motyvuotas	9	8,5
Nemotyvuotas	2	1,9

Pagal apklausos duomenis matyti, jog apklaustųjų nuomone labiausiai silpnina norą mokytis, kai dėstoma daug nereikalingų dalykų (69,8 proc.) ir nekompetetingi dėstytojai (64,2 proc.). Mažiausiai norą mokytis silpnina nepakankamas kreditų skaičius atskiriems dalykams (8,5 proc.) (15 lentelė).

15 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal aplinkos veiksnius, kurie silpnina norą mokytis

Aplinkos veiksniai, silpninantys norą mokytis	Taip		Ne	
	n	proc.	n	proc.
Nepakankama bibliotekos bazė	18	17,0	88	83,0
Nekompetetingi dėstytojai	68	64,2	38	35,8
Nepakankamas kreditų skaičius atskiriems dalykams	9	8,5	97	91,5
Dėstoma daug nereikalingų dalykų	74	69,8	32	30,2
Nepatogios, neįdomios mokymosi klasės	23	21,7	83	78,3

Apklausa rodo, kad tiriamuosius labiausiai motyvuoja mokytis įdomiai dėstomi dalykai (84,0 proc.), kompetetingi dėstytojai (70,8 proc.), bei dėstytojų gebėjimai sudominti dalyko turiniu (67,9 proc.). Mažiausiai motyvuoja gera kompiuterių klasė (16,0 proc.), pakankama bibliotekos bazė (39,6 proc.) ar aktyvūs mokymosi metodai (42,5 proc.) (16 lentelė).

16 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal aplinkos veiksnius, didinančius mokymosi motyvaciją

Aplinkos veiksniai, didinantys mokymosi motyvacija	Labai motyvuoja		Vidutiniškai motyvuoja		Silpnai motyvuoja		Nemotyvuoja	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Gera kompiuterių klasė	17	16,0	50	47,2	32	30,2	7	6,6
Kompetentingi dėstytojai	75	70,8	31	29,2	-	-	-	-
Įdomiai dėstomi dalykai	89	84,0	14	13,2	2	1,9	1	0,9
Pakankama bibliotekos bazė	42	39,6	54	50,9	10	9,5	-	-
Šiuolaikinės mokymosi priemonės	50	47,2	49	46,2	7	6,6	-	-
Aiškūs dėstytojų keliami reikalavimai ir vertinimo kriterijai	56	52,8	35	33,0	15	14,2	-	-
Dėstytojų prieinamumas pageidaujant studentui	46	43,4	42	39,6	15	14,2	3	2,8
Aktyvūs mokymosi metodai	45	42,5	46	43,4	13	12,2	2	1,9
Dėstytojų gebėjimai sudominti dalyko turiniu	72	67,9	29	27,4	5	4,7	-	-
Atliekamos užduotys yra įvairios	46	43,4	48	45,3	11	10,4	1	0,9
Dėstytojų duota medžiaga įdomi ir teikia daug naudos	66	62,3	32	30,2	8	7,5	-	-
Grupėje būna darbinga atmosfera	52	49,1	39	36,8	12	11,3	3	2,8

Analizuoiant anketos duomenis matyti, jog labiausiai apklaustuosius skatina mokytis domėjimasis dėstomu dalyku (72,6 proc.) bei pasitenkinimas tuo, ką išmoko (53,8 proc.), o mažiausiai - paskaitų lankymo reguliarumas (29,2 proc.) ir grupinės užduotys (30,2 proc.) (17 lentelė).

17 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal asmeninius mokymosi motyvus, skatinančius mokytis

Asmeniniai mokymosi motyvai, skatinantys mokytis	Labai motyvuoja		Vidutiniškai motyvuoja		Silpnai motyvuoja		Nemotyvuoja	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Užtenka laiko įsisavinti naujai medžiagai per paskaitas	34	32,1	52	49,1	17	16,0	3	2,8
Jūsų pasitenkinimas tuo, ką išmokote	57	53,8	39	36,8	10	9,4	-	-
Paskaitų lankymo reguliarumas	31	29,2	53	50,1	21	19,8	1	0,9

17 lentelės tęsinys.

Asmeniniai mokymosi motyvai, skatinantys mokytis	Labai motyvuoja		Vidutiniškai motyvuoja		Silpnai motyvuoja		Nemotyvuoja	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Bendradarbiavimas tarp studentų studijuojant šią programą	44	41,5	45	42,5	14	13,2	3	2,8
Grupinės užduotys studentams	32	30,2	55	51,9	12	11,3		6,6
Užduotys, kurias reikia atlikti savarankiškai	34	32,1	59	55,6	9	8,5	4	3,8

Pagal atliktą apklausą matoma, kad labiausiai apklaustuosius skatina mokytis mokymosi įdomumas ir noras dirbti atsakingą darbą (po 67,0 proc.) bei noras turėti autoritetą aplinkinių tarpe (57,5 proc.). Mažiausiai mokytis respondentus skatina baimė (4,7 proc.), nemalonumai, kurie gali kilti nesimokant (11,3 proc.) ir pareiga tėvams ar kitiems artimiems žmonėms (11,3 proc.) (18 lentelę).

18 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal motyvus, skatinančius mokytis

Mokytis skatinantys motyvai	Labai		Vidutiniškai		Silpnai		Neskatina	
	n	proc.	n	proc.	n	proc.	n	proc.
Mokymosi įdomumas	71	67,0	33	31,2	1	0,9	1	0,9
Poreikis gauti gerus pažymius	27	25,5	55	51,9	24	22,6	-	-
Smalsumas	37	34,9	52	49,1	17	16,0	-	-
Savigarba	41	38,7	53	50,0	11	10,4	1	0,9
Augimo poreikis	46	43,4	43	40,6	14	13,2	3	2,8
Baimė	5	4,7	19	17,9	45	42,5	37	34,9
Pareiga tėvams ar kitiems artimiems žmonėms	12	11,3	23	21,7	46	43,4	25	23,6
Sisteminė kontrolė ir vertinimas	17	16,0	40	38,7	40	37,7	8	7,6
Noras būti naudingas savo kraštui	16	15,1	31	29,2	36	34,0	23	21,7
Noras gauti žinių	56	52,8	46	43,5	3	2,8	1	0,9
Noras dirbti atsakingą darbą	71	67,0	30	28,3	4	3,8	1	0,9
Noras turėti autoritetą aplinkinių žmonių tarpe	61	57,5	34	32,1	11	10,4	-	-
Nemalonumai, kurie gali kilti, jei nebus mokomasi	12	11,3	31	29,2	51	48,2	12	11,3

Apklauso duomenimis, 55,6 proc. tiriamųjų atsakė, jog jų santykiai su dėstytojais normalūs. Kad santykiai labai blogi, nebuvo gautas nei vienas atsakymas, o kad konfliktiški, pažymėjo 1,9 proc. atsakiusiųjų (19 lentelė).

19 lentelė. *Tiriamųjų skirstinys pagal santykius su dėstytojais*

Tiriamųjų santykiai su dėstytojais	n	proc.
Puikūs	45	42,5
Konfliktiški	2	1,9
Normalūs	59	55,6
Labai blogi	-	-

Pagal atliktą apklausą matyti, jog 66,1 proc. respondentų santykiai su bendrakursiais yra puikūs, o 0,9 proc. atsakė, kad labai blogi (20 lentelė).

20 lentelė. *Tiriamųjų skirstinys pagal santykius su bendrakursiais*

Tiriamųjų santykiai su bendrakursiais	n	proc.
Puikūs su visais	70	66,1
Geri tik su kai kuriais	28	26,4
Grupė nėra draugiška	7	6,6
Labai blogi	1	0,9

Pagal atliktą apklausą išaiškėjo, jog didžioji dalis apklaustųjų patenkinti biblioteka (96,2 proc.), o mažiausiai - kompiuterių klasėmis (38,7 proc.) (21 lentelė).

21 lentelė. *Tiriamųjų skirstinys pagal pasitenkinimą fakulteto aplinka*

Pasitenkinimas fakulteto aplinka	Taip		Ne	
	n	proc.	n	proc.
Auditorijos	76	71,7	30	28,3
Kompiuterių klasė	41	38,7	65	61,3
Biblioteka	102	96,2	4	3,8
Maitinimo įstaiga	49	46,2	57	53,8

Atsakydami į anketos klausimą apie mokymosi pažangumą, 47,2 proc. tiriamieji pažymėjo, kad jų vidurkis aukštesnis nei bendras grupės vidurkis, o 6,6 proc. – kad žemesnis nei bendras grupės vidurkis (22 lentelė).

22 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal mokymosi pažangumą

Tiriamųjų mokymosi pažangumas	n	proc.
Aukštesnis nei bendras grupės vidurkis	50	47,2
Atitinka grupės vidurkį	49	46,2
Žemesnis nei bendras grupės vidurkis	7	6,6

Pagal atliktos apklausos duomenis galima daryti išvadą, kad didžiąją dalį apklaustųjų mokyti motyvuoja kompetentingi dėstytojai, dėstytojų gebėjimai sudominti dalyko turiniu, domėjimasis studijuojamu dalyku, kai studijos atitinka polinkius ir interesus, įdomios studijų užduotys, paskaitos, praktiniai užsiėmimai. Nemotyvuoja nekompetentingi dėstytojai, dėstoma daug nereikalingų dalykų, baimės jausmas.

3.3. LSMU Visuomenės sveikatos fakulteto pirmos ir antros pakopos studijų studentų motyvų palyginimas

3.3.1. Visuomenės sveikatos fakulteto bakalauro ir magistrantų stojimo į LSMU motyvų palyginimas

Šiame skyrelyje pateikiami tyrimo rezultatai apie tai, kokios priežastys skatina rinktis studijas LSMU Visuomenės sveikatos fakultete.

Analizuojant tiriamųjų nuomonę apie studijų pasirinkimo LSMU Visuomenės sveikatos fakultete veiksnius nustatyta nuomonių skirtumai tarp bakalauro ir magistrantų. Beveik pusei magistrantų (47,4 proc.) perspektyva žvelgiant į ateitį buvo svarbesnis veiksnys nei bakalaurs (13,2proc.) ir šis skirtumas statistiškai reikšmingas ($\chi^2=14,961$; lls=1; $p<0,001$). Tačiau didesnei daliai bakalauro nei magistrantų svarbesni veiksniai „Patarė draugai, pažįstami jau studijuojantys šiame universitete“ ($\chi^2=4,188$; lls=1; $p<0,05$) ir „Neužteko konkursinio balo įstoti ten, kur norėjau“ ($\chi^2=11,876$; lls=1; $p<0,01$). Kitiems veiksniams renkantis studijas tarp bakalauro ir magistrantų nuomonių statistiškai reikšmingo skirtumo neaptikta (23 lentelė).

23 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal veiksnius, paskatinusius rinktis studijas LSMU Visuomenės sveikatos fakultete

Visuomenės sveikatos studijų pasirinkimo veiksniai	Bakalaurai		Magistrantai		Statistinis reikšmingumas
	n	proc.	n	proc.	
Perspektyva žvelgiant į ateitį	9	13,2	18	47,4	$\chi^2=14,961$; lls=1; $p<0,001$
Domina studijos bei darbas VS srityje	28	41,2	11	28,9	s.n.*
Tėvai labai norėjo matyti mane studijuojantį universitete	5	7,4	1	2,6	s.n.
Tiesiog noriu įgyti universitetinį išsilavinimą/magistro laipsnį, o kokiame universitete ne taip ir svarbu	8	11,8	1	2,6	s.n.
Patarė draugai, pažįstami jau studijuojantys šiame universitete	7	10,3	0	0	$\chi^2=4,188$; lls=1; $p<0,05$
Neužteko konkursinio balo įstoti ten, kur norėjau	24	35,3	2	5,3	$\chi^2=11,876$; lls=1; $p<0,01$

* s.n. – statistiškai nereikšminga

Į apklausoje pateiktą klausimą „Ar susipažinote su studijų programa? Ar žinote kokios disciplinos Jums bus dėstomos?“ tegiamai atsakė 70,6 proc. bakalauro ir 94,7 proc. magistrantų ($\chi^2=8,643$; lls=1; $p<0,005$).

Iš anketos duomenų nustatyta statistiškai reikšmingi skirtumai tarp bakalauro ir magistrantų veiksmų neįstojus į LSMU ($\chi^2=32,030$; lls=3; $p<0,001$). Tik 7,3 proc. bakalauro stotų kitais metais vėl į LSMU visuomenės sveikata, kai tuo tarpu taip elgtųsi 42,1 proc. magistrantų (24 lentelė).

24 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal veiksmus neįstojus

Tiriamųjų veiksmai neįstojus	Bakalaurai		Magistrantai		Statistinis reikšmingumas
	n	proc.	n	proc.	
Stočiau kitais metais vėl būtent čia	5	7,3	16	42,1*	$\chi^2=32,030$; lls=3; $p<0,001$
Stočiau kur nors kitur	35	51,5	7	18,4	
Nežinau	28	41,2	10	26,3	
Kita	0	0	5	13,2	

* $p<0,05$, lyginant su bakalauro

Taip pat statistiškai reikšmingi skirtumai tarp bakalauro ir magistrantų nuomonių rasti ir atsakymuose apie galimybę rinktis studijas iš naujo ($p<0,001$; $\chi^2=15,999$; lls=2). 30,9 proc. bakalauro ir 71,1 proc. magistrantų vėl rinktųsi studijuoti visuomenės sveikata, o 54,4 proc. bakalauro ir 21,0 proc. magistrantų - nežino (25 lentelė).

25 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal galimybę pasirinkti studijas iš naujo

Galimybė rinktis studijas iš naujo	Bakalaurai		Magistrantai		Statistinis reikšmingumas
	n	proc.	n	proc.	
Taip	21	30,9	27	71,1*	$\chi^2=15,999$; lls=2; $p<0,001$
Ne	10	14,7	3	7,9	
Nežinau	37	54,4	8	21,0*	

* $p<0,001$, lyginant su bakalauro

Į klausimą „Kas lėmė Jūsų studijų krypties pasirinkimą?“ statistiškai reikšmingai nuomonės išsiskyrė tik atsakant į teiginį „teigiami atsiliepimai iš studijuojančių šią specialybę“ ($\chi^2=6,170$; lls=1; $p<0,05$). Jį pasirinko 14,7 proc. bakalauro, bet nei karto – magistrantai. Kiti atsakymai statistiškai nesiskiria ($p>0,05$).

Atlikus klausimo „Kaip vertinate savo pasirinkimą studijuoti Visuomenės sveikatos (vadybą)?“ analizę tarp bakalauro ir magistrantų, statistiškai reikšmingai atsakymai nesiskyrė ($p > 0,05$).

Analizuojant tiriamųjų nuomonę apie būsimos specialybės supratimą nustatyti nuomonių skirtumai tarp bakalauro ir magistrantų nuomonės. Statistiškai reikšmingai nuomonės išsiskyrė atsakant į teiginius apie būsimą darbo turinį ir esmę ($\chi^2 = 17,386$; $l/s = 3$; $p < 0,01$), reikalavimus, kuriuos kels ši specialybė asmenybei ($\chi^2 = 10,910$; $l/s = 3$; $p < 0,05$), individualius gebėjimus, kurių reikia šiai specialybei ($\chi^2 = 8,797$; $l/s = 3$; $p < 0,05$), specialybės vaidmenį asmenybės tobulinimuisi ($\chi^2 = 11,861$; $l/s = 3$; $p < 0,01$). Nuomonių skirtumai tarp bakalauro ir magistrantų apie atlyginimą už darbą, karjeros kilimo galimybes, visuomeninę pasirinktos profesijos reikšmę yra statistiškai nereikšmingi (26 lentelė).

26 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal būsimos specialybės supratimą

Būsimos specialybės supratimas	Tiriamųjų skaičius, proc.							
	Žinau labai gerai		Žinau gerai		Žinau patenkinamai		Nežinau	
	baka- laurai	magist- rantai	baka- laurai	magist- rantai	baka- laurai	magist- rantai	baka- laurai	magist- rantai
Būsimą darbo turinį ir esmę ($\chi^2 = 17,386$; $l/s = 3$; $p < 0,01$)	7,4	26,3*	42,6	60,5	39,7	13,2*	10,3	0,0*
Reikalavimai, kuriuos kels ši specialybė asmenybei ($\chi^2 = 10,910$; $l/s = 3$; $p < 0,05$)	11,8	26,3	38,2	55,3	42,6	15,8*	7,4	2,6
Individualių gebėjimų poreikis ($\chi^2 = 8,797$; $l/s = 3$; $p < 0,05$)	13,2	31,6*	48,6	52,6	33,8	15,8	4,4	0,0
Atlyginimas už darbą	2,9	5,3	26,5	34,2	58,8	42,1	11,8	18,4
Karjeros galimybės	4,4	7,9	55,9	42,1	26,5	42,1	13,2	7,9
Visuomeninė pasirinktos profesijos reikšmė	17,6	15,8	51,5	60,5	23,5	18,4	7,4	5,3
Specialybės vaidmuo Jūsų asmenybės tobulinimuisi ($\chi^2 = 11,861$; $l/s = 3$; $p < 0,01$)	7,4	18,4	52,9	71,1	27,9	10,5*	11,8	0,0*

* $p < 0,05$, lyginant su bakalaurs

Bakalaurų ir magistrantų nuomonės statistiškai reikšmingai išsiskyrė ir atsakinėjant į klausimą „ar manote, kad sugebėsite dirbti šį darbą“ ($\chi^2=4,836$; $lfs=1$; $p<0,05$). Teigiamai atsakė 88,2 proc. bakalaurų ir 100 proc. magistrantų.

Atlikus klausimo „Ar tai bus Jūsų mėgstamas darbas?“ analizę tarp bakalaurų ir magistrantų, statistiškai reikšmingai atsakymai nesiskyrė ($p>0,05$).

Išnagrinėjus nuomonių skirtumus tarp bakalaurų ir magistrantų stojimo ir mokymosi motyvacijos klausimais, galima daryti išvadą, kad bakalaurams stojant į universitetą svarbu draugų, pažįstamų, besimokančių LSMU visuomenės sveikatos patarimai, arba jiems neužteko konkursinio balo įstoti į norimą specialybę, todėl jie rinkosi visuomenės sveikatą, tuo tarpu magistrantams svarbiau perspektyva žvelgiant į ateitį. Taip pat magistrantai, jei galėtų rinktis studijas iš naujo, vėl rinktųsi studijuoti visuomenės sveikatą, bei neįstoję pirmą kartą, bandytų vėl. Magistrantai labiau suvokia būsimąją specialybę ir mano, jog sugebės dirbti pagal specialybę.

3.3.2. Visuomenės sveikatos fakulteto bakalaurų ir magistrantų mokymosi motyvų palyginimas

Analizuojant apklaustųjų nuomonę apie tai kas Jiems atrodo svarbiausia, kad sektųsi studijos, statistiškai reikšmingai nuomonės išsiskyrė renkantis atsakymo variantą “geri santykiai su dėstytojais“ ($\chi^2=9,640$; lls=1; $p<0,01$). Teigiamai atsakė 35,3 proc. bakalaurų ir 7,9 proc. magistrantų. Taip pat rasti statistiškai reikšmingi nuokrypiai tarp bakalaurų (67,6 proc.) ir magistrantų (44,7 proc.) nuomonių, kad sektųsi studijos reikia, jog studijos atitiktų polinkius ir interesus. Kad dėstytojai minimizuoja studentų nerimą seminarų, pratybų, egzaminų metu svarbu 23,5 proc. bakalaurų ir 5,3 proc. magistrantų ($\chi^2=5,770$; lls=1; $p<0,05$). Kad dėstytojai, sudarydami studijų užduotis, atsižvelgia į studentų interesus svarbu 30,2 proc. bakalaurų ir 15,8 proc. magistrantų ($\chi^2=5,828$; lls=1; $p<0,05$) (27 lentelė).

27 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal nuomonę apie tai, kas svarbiausia, kad studijos sektųsi

Veiksniai	Bakalaurai		Magistrantai		Statistinis reikšmingumas
	n	proc.	n	proc.	
Geri santykiai su bendramoksliais	15	22,1	4	10,4	s.n.
Studentas skatinamas galvoti pats apie savo mokymosi motyvaciją	23	33,8	18	47,4	s.n.
Adekvatus užduočių sudėtingumo lygis	15	22,1	7	18,6	s.n.
Geri santykiai su dėstytojais	24	35,3	3	7,9	$\chi^2=9,640$; lls=1; $p<0,01$
Studijos atitinka polinkius ir interesus	46	67,6	17	44,7	$\chi^2=5,307$; lls=1; $p<0,05$
Dėstytojai minimizuoja studentų nerimą seminarų, pratybų, egzaminų metu	16	23,5	2	5,3	$\chi^2=5,770$; lls=1; $p<0,05$
Grįžtamąją ryšį apie savo atsakinėjimą studentas gauna iš karto	2	2,9	1	2,6	s.n.
Jei studentas gali atsakinėti žodžiu tarpinių atsiskaitymų ar egzaminų metu	3	4,4	0	0	s.n.
Dėstytojai, sudarydami studijų užduotis, atsižvelgia į studentų interesus	27	30,2	6	15,8	$\chi^2=5,828$; lls=1; $p<0,05$

Nagrinėjant nuomonių skirtumus atsakant į klausimą „ar patinka mokytis savo universitete?“ 35,3 proc. bakalauro ir 15,8 proc. magistrantų rinkosi atsakymą „taip, įdomu susitikti su draugais“. Nuomonės statistiškai reikšmingai išsiskyrė ($\chi^2=4,570$; $l/s=1$; $p<0,05$). Taip pat nuomonės statistiškai reikšmingai išsiskyrė ($\chi^2=5,108$; $l/s=1$; $p<0,05$) renkantis atsakymą „negalvoju apie tai“. Jį rinkosi 17,6 proc. bakalauro ir 2,6 proc. magistrantų. Kiti atsakymai statistiškai reikšmingai nesiskyrė.

Statistiškai reikšmingai nuomonės nesiskyrė tarp bakalauro ir magistrantų atsakant į klausimus: „kas labiausiai motyvuoja mokytis?“, „jeigu Jums reikėtų priskirti save grupei studentų pagal šiuos motyvacijos lygius kuriam save priskirtumėte?“, „kokie mokymosi aplinkos veiksniai silpnina Jūsų norą mokytis?“, „kokie Jūsų santykiai su dauguma dėstytojų?“, „koks Jūsų pažangumas, lyginant su grupės pažangumu?“, „ar Jūs patenkinti fakulteto aplinka?“ ($p>0,05$).

Analizuojant tiriamųjų nuomonę apie veiksnius, skatinančius mokytis, nustatyta nuomonių skirtumai tarp bakalauro ir magistrantų. Gera kompiuterių klasė vidutiniškai motyvuoja 58,8 proc. bakalauro ir 26,3 proc. magistrantų ($\chi^2=15,800$; $l/s=3$; $p<0,01$).

Analizuojant tiriamųjų nuomonę apie asmeninius mokymosi veiksnius, skatinančius mokytis nustatyta nuomonių skirtumai tarp bakalauro ir magistrantų. Bendradarbiavimas tarp studentų studijuojant šią programą labai motyvuoja 51,5 proc. bakalauro ir 23,7 proc. magistrantų ($\chi^2=8,362$; $l/s=3$; $p<0,05$).

Analizuojant tiriamųjų nuomonę tai, kas skatina mokytis nustatyti nuomonių skirtumai tarp bakalauro ir magistrantų nuomonės. Statistiškai reikšmingai nuomonės išsiskyrė atsakant į teiginius poreikis gauti gerus pažymius ($\chi^2=7,876$; $l/s=2$; $p<0,05$), augimo poreikis ($\chi^2=8,024$; $l/s=3$; $p<0,05$), sisteminga kontrolė ir vertinimas ($\chi^2=14,376$; $l/s=3$; $p<0,001$), noras būti naudingų savo kraštui ($\chi^2=10,254$; $l/s=3$; $p<0,05$), noras gauti žinių ($\chi^2=13,724$; $l/s=3$; $p<0,001$) (28 lentelė).

28 lentelė. *Tiriamųjų skirstinys apie motyvus, skatinančius mokytis*

Motyvai, skatinantys mokytis	Tiriamųjų skaičius, proc.							
	Labai		Vidutiniškai		Silpnai		Neskatina	
	baka-laurai	magist-rantai	baka-laurai	magist-rantai	baka-laurai	magist-rantai	baka-laurai	magist-rantai
Mokymosi įdomumas	66,2	68,4	32,4	28,9	0,0	2,6	1,5	0,0
Poreikis gauti gerus pažymius ($\chi^2=7,876$; lls=2; $p<0,05$)	25,0	26,3	60,3	36,8*	14,7	36,8*	0,0	0,0
Smalsumas	30,9	42,1	51,5	44,7	17,6	13,2	0,0	0,0
Savigarba	32,4	50,0	54,4	42,1	11,8	7,9	1,5	0,0
Augimo poreikis ($\chi^2=8,024$; lls=3; $p<0,05$)	33,8	60,5*	45,6	31,6*	17,6	5,3*	2,9	2,6
Baimė	2,9	7,9	22,1	10,5	45,6	36,8	29,4	44,7
Pareiga tėvams ar kitiems artimiesiems žmonėms	11,8	10,5	19,1	26,3	51,5	28,9	17,6	34,2
Sisteminė kontrolė ir vertinimas ($\chi^2=14,376$; lls=3; $p<0,001$)	11,8	23,7	45,6	26,3*	41,2	31,6	1,5	18,4*
Noras būti naudingas savo kraštui ($\chi^2=10,254$; lls=3; $p<0,05$)	8,8	26,3*	27,9	31,6	33,8	34,2	29,4	7,9*
Noras gauti žinių ($\chi^2=13,724$; lls=3; $p<0,001$)	39,7	76,3*	54,4	23,7*	4,4	0,0	1,5	0,0
Noras dirbti atsakingą darbą	60,3	78,9	32,4	21,1	5,9	0,0	1,5	0,0
Noras turėti autoritetą aplinkinių žmonių tarpe	55,9	60,5	36,8	23,7	7,4	15,8	0,0	0,0
Nemalonumai, kurie gali kilti, jei nebus mokomasi	10,3	13,2	29,4	28,9	48,5	47,4	11,8	10,5

* $p<0,05$, lyginant su bakalaursais

Nagrinėjant nuomonių skirtumus į klausimą „kokie Jūsų santykiai su bendrakursiais?“, atsakant „puikūs su visais“ nuomonės statistiškai reikšmingai išsiskyrė ($\chi^2=8,070$; lls=3; $p<0,05$) (29 lentelė).

29 lentelė. Tiriamųjų skirstinys pagal santykius su bendrakursiais

Santykiai su bendrakursiais	Bakalaurai		Magistrantai		Statistinis reikšmingumas
	n	proc.	n	proc.	
Puikūs su visais	39	57,4	31	81,6*	$\chi^2=8,070$; lls=3; p<0,05
Geri tik su kai kuriais	21	30,9	7	18,4	
Grupė nėra draugiška	7	10,2	0	0	
Labai blogi	1	1,5	0	0	

* p<0.05, lyginant su bakalaurais

Išanalizavus apklaustųjų nuomonių skirtumus apie mokymosi motyvaciją, išaiškėja, kad didesnei daliai bakalaurų nei magistrantų svarbiau geri santykiai su dėstytojais, kai dėstytojai minimizuoja studentų nerimą seminarų, pratybų, egzaminų metu, ir sudarydami studijų užduotis, atsižvelgia į studentų interesus. Daugiau nei trečdaliui bakalaurų patinka mokytis LSMU, nes jie čia gali susitikti su draugais. Bakalaurus labiau nei magistrantus motyvuoja mokytis gera kompiuterių klasė, bendradarbiavimas tarp studentų studijuojant šią programą, poreikis gauti gerus pažymius. Magistrantus labiau motyvuoja mokytis augimo poreikis, sisteminga kontrolė ir vertinimas, noras būti naudingu savo kraštui, noras gauti žinių. Magistrantai taip pat labiau patenkinti santykiais su savo bendrakursiais.

IŠVADOS

1. Pagal atliktos apklausos duomenis galima daryti išvadą, kad didžiausią įtaką renkantis LSMU visuomenės sveikatą turėjo susidomėjimas darbu bei studijomis Visuomenės sveikatos srityje, taip pat perspektyva į ateitį, tikimasi įdomaus ir gerai apmokamo darbo. Mažiausiai įtakoją pozityvi žiniasklaidos informacija apie specialybę, tėvų norai bei mokytojų arba LSMU dėstytojų patarimai.
 2. Pagal atliktos apklausos duomenis galima daryti išvadą, kad didžiąją dalį apklaustųjų mokytiis motyvuoja kompetentingi dėstytojai, dėstytojų gebėjimai sudominti dalyko turiniu, domėjimasis studijuojamu dalyku, kai studijos atitinka polinkius ir interesus, įdomios studijų užduotys, paskaitos, praktiniai užsiėmimai. Nemotyvuoja nekompetentingi dėstytojai, dėstoma daug nereikalingų dalykų, baimės jausmas.
 3. Išnagrinėjus nuomonių skirtumus tarp bakalauro ir magistrantų stojimo ir mokymosi motyvacijos klausimais, galima daryti išvadą, kad bakalaurs stojant į universitetą svarbu draugų, pažįstamų, besimokančių LSMU visuomenės sveikatos patarimai, arba jiems neužteko konkursinio balo įstoti į norimą specialybę, todėl jie rinkosi visuomenės sveikatą, tuo tarpu magistrantams svarbiau perspektyva žvelgiant į ateitį. Taip pat magistrantai, jei galėtų rinktis studijas iš naujo, vėl rinktųsi studijuoti visuomenės sveikatą, bei neįstoję pirmąkart, bandytų vėl. Magistrantai labiau suvokia būsimąją specialybę ir mano, jog sugebės dirbti pagal specialybę.
- Išanalizavus apklaustųjų nuomonių skirtumus apie mokymosi motyvaciją, išaiškėja, kad bakalaurs nei magistrantams svarbiau geri santykiai su dėstytojais, kai dėstytojai minimizuoja studentų nerimą seminarų, pratybų, egzaminų metu, ir sudarydami studijų užduotis, atsižvelgia į studentų interesus. Bakalaurs patinka mokytiis LSMU, nes jie čia gali susitikti su draugais. Bakalaurs labiau nei magistrantus motyvuoja mokytiis gera kompiuterių klasė, bendradarbiavimas tarp studentų studijuojant šią programą, poreikis gauti gerus pažymius. Magistrantus labiau motyvuoja mokytiis augimo poreikis, sisteminga kontrolė ir vertinimas, noras būti naudingi savo kraštui, noras gauti žinių. Magistrantai labiau patenkinti santykiais su savo bendrakursiais.

PRAKTINĖS REKOMENDACIJOS

Švietimo įstaigų vadovams būtina plėsti bendradarbiavimo formas tarp aukštųjų mokyklų karjeros centrų/studentų priėmimo tarnybų ir bendrojo lavinimo mokyklose veikiančių karjeros centrų, organizuojant susitikimus su studijuojančiais vieną ar kitą specialybę studentais, vykdant pažintines ekskursijas po aukštąsias mokyklas.

Jaunuoliams, renkantis LSMU Visuomenės sveikatos specialybę, konsultacijų metu būtina akcentuoti jų pasirenkamos profesijos paklausumą darbo rinkoje, atsižvelgiant į darbdavių pageidavimus, bei Lietuvos darbo biržos numatytas įsidarbinimo perspektyvas. Profesija pasirinkta neatsižvelgiant į išorinius veiksnius gali turėti nepageidaujamų pasekmių.

Ugdymo įstaigų pedagogai turėtų padėti jaunuoliams išsiaiškinti jų asmeninę motyvaciją profesijos pasirinkimui. Suteikti kuo daugiau žinių apie savęs pažinimą ir profesijos pažinimą. Tai galėtų būti pokalbių valandėlės, įvairūs testai, karjeros projektavimo specialistų, psichologų konsultacijos.

Profesijos pasirinkime nepakankamai numatyta kriterijų, padedančių įvertinti profesijos interesus ir motyvaciją. Priėmimo į mokymo įstaigas, baigusiems bendrojo lavinimo mokyklas, taisyklėse, būtina numatyti motyvacijos ištyrimo įvertinimą. Motyvų įvertinimas leistų tinkamai pasirinkti gyvenimo profesiją, jausti pasitenkinimą, norą tobulėti ir siekti karjeros aukštumų.

Remiantis tyrimų duomenimis galime teigti, kad mokymosi motyvaciją lemia dėstytojų elgesys. Pedagogai turėtų taikyti tokius mokymosi motyvacijos skatinimo būdus:

- Įdomiai dėstyti savo dalyką, suteikti studentams įdomios ir naudingos mokymosi medžiagos;
- Dalyvauti įvairiuose kvalifikacijos kėlimo kursuose;
- Naudotis šiuolaikinėmis mokymo priemonėmis;
- Skatinti studentų bendradarbiavimą.

LITERATŪRA:

- (1) Butkienė G, Kepalaitė A. Mokymasis ir asmenybės brendimas. Vilnius: Margi raštai; 1996.
- (2) Gedvilienė G, Stūronaitė J. Stojančiųjų į aukštesniąją pedagogikos mokyklą motyvacija. Vilnius: Garnelis; 1999.
- (3) Šeščilienė I.M. Pirmo kurso studentų pažintinio kryptingumo ugdymo strategija ir jos efektyvumo įvertinimas: daktaro disertacija. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija; 2000.
- (4) Gage N.L, Berliner D.C. Pedagoginė psichologija. Vilnius: Alna litera; 1994.
- (5) Jovaiša L. Hodegetika: auklėjimo mokslas. Vilnius: Agora; 2003.
- (6) Jovaiša L, Vaitkevičius J. Pedagogikos pagrindai. Kaunas: Šviesa; 1989.
- (7) Jacikevičius A. Siela, Mokslas, Gyvensena. Vilnius: Žodynas; 1994.
- (8) Woolfalk AE. Education psychology. Boston: Allyn and Bacon; 1998.
- (9) Jovaiša L. Edukologijos įvadas. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla; 2002.
- (10) Maslow A.H. Motyvacija ir asmenybė. Vilnius: Apostrofa; 2006.
- (11) Myers G.D. Psichologija. Kaunas: Poligrafija ir informatika; 2000.
- (12) Pivorienė R.V, Sturlienė N. Knyga klasės auklėtojai. Vilnius: Tyto alba; 2005.
- (13) Bergin D.A. Influences on classroom interest. Educational Psychologist 1999;34:87-98.
- (14) Tepperwein K. Menas mokytis nepavargstant. Vilnius: Alma littera; 2000.
- (15) Ernst K. Mokykimės kitaip. Atviro mokymosi idėjos. Kaunas: Šviesa; 2001.
- (16) Grendstadt M.N. Mokyti – tai atrasti. Vilnius: Margi raštai; 1996.
- (17) Reece I, Walker S. Teaching, training and learning. A practical Guide. Great Britain: Business Education Publishers; 1997.
- (18) Jensen E. Tobulas mokymas. Vilnius: OVO; 2001.
- (19) Daft R.L. Organization theory and design. Cincinnati: South-Western College Publishing; 1997.
- (20) Jewell B.R. Integruotos verslo studijos. Vilnius: The Baltic Press; 2002.

- (21) Palidauskaitė J. Valstybės tarnautojų motyvavimas: lyginamasis aspektas. *Viešojo politika ir administravimas* 2008;25:7-18.
- (22) Eidimtaitė E. Jaunimo mokyklos moksleivių psichosocialinės sveikatos ir mokymosi motyvacijos duomenų sąsaja. Kaunas: Kauno Technologijos Universitetas; 2003.
- (23) Laurinavičiūtė J. Suaugusiųjų mokymosi motyvacijos genezė šiuolaikinė darbo rinkos sąlygomis. Vilnius: Vytauto Didžiojo Universitetas; 2002.
- (24) Boshier R. Participant motivation. Oxford: Pergamon; 1989.
- (25) Čiužas R, Šiaučiukėnienė L. Pedagogų didaktinės kompetencijos raiška Lietuvos mokyklose. *Pedagogika* 2007;86:23-30.
- (26) Grinevičienė N.E. Pradinių klasių moksleivių tėvų nuomonė apie mokymo(si) motyvaciją slopinančius aplinkos veiksnius. *Pedagogika* 2003;65:76-83.
- (27) Cross P. Adults as learners: Increasing participation and facilitating learning. San Francisco: Jossey-Bass; 1988.
- (28) Good T.L, Brophy J. Contemporary educational psychology. New York, NY: Longman Publishers; 1995.
- (29) Pear J. The science of learning. East Sussex: Psychology Press; 2001.
- (30) Kanopienė V, Tureikytė D. Vilniaus universiteto studentų požiūris į studijas. *Filosofija, sociologija* 2002;1:69-86.
- (31) Čikotienė I, Kardelis K. Studijų nutraukimo ir nepažangaus mokymosi aukštojoje mokykloje priežastys. *Ugdymas Kūno kultūra Sportas* 2002;2(13):45-49.
- (32) Puidokas T. 2001 metų stojančiųjų ir įstojusiųjų į LKKA magistrantūrą mokymosi motyvacijos ypatumai. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija; 2002.
- (33) Indrašienė V, Suboč V. Socialinė pedagoginė pagalba nesėkmingai besimokantiems mokiniams. *Socialinis ugdymas* 2008;8(19):23-35.
- (34) Baumert J, Trautwein U, Lüdtke O. Tracking, grading, and student motivation: Using group composition and status to predict self-concept and interest in ninth-grade mathematics. *Journal of Educational Psychology* 2006;98(4):788-806.
- (35) Marshall H. Classroom Factors Affecting Students' Self-Evaluations: An Interactional Model. *Review of Educational Research* 1984;54(3):301-325.
- (36) Ames C. Classrooms: Goals, structures, and student motivation. *Journal of Educational Psychology* 1992;84(3):261-171.
- (37) Minkutė R. Pasiekimo testai ir testavimas kaip asmenybės motyvavimo studijoms veiksnys: magistro diplominis darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo Universitetas; 2006.

- (38) Arends R.I. Mokomės mokyti. Vilnius: Margi raštai; 1998.
- (39) Lipinskienė D. Edukacinė studentą įgalinanti studijuoti aplinka: daktaro disertacija. Kaunas: Vytauto Didžiojo Universitetas; 2002.
- (40) Markova I. Social context of language. Chichester: Wiley; 1978.
- (41) Cloninger C.R. Personality and psychopathology. Washington: American Psychiatric Press; 1999.
- (42) Jovaiša L. Ugdymo mokslas ir praktika. Vilnius: Agora; 2001.
- (43) Ambrauskienė J, Kirliauskienė R. Suaugusiųjų mokymosi motyvacija. *Pedagogika* 2008;89:58-63.
- (44) Watson J.B. Behaviorism. 7th ed. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers; 2009.
- (45) Dollard J, Miller N.E. Personality and psychotherapy. New York, NY: McGraw-Hill; 1965.
- (46) Murray H. Low-inference classroom teaching behaviors and student ratings of college teaching effectiveness. *Journal of Educational Psychology* 1983;75(1):138-149.
- (47) McGuire W.H. Teacher Burnout. *Today's Education* 1979;68(4):5-11.
- (48) Almonaitienė J. Kūrybingumo ir inovacijų psichologija. Kaunas: Technologija; 2000.
- (49) Smith J, Surling A. Understanding Motivation for lifelong learning. London: National Institute of Adult Continuing Education; 2001.
- (50) Augienė D. Pedagoginės sėkmės situacijos sudarymas ugdant mokinių laimėjimų motyvaciją. *Pedagogika* 2001;54:5–11.
- (51) Zuzevičiūtė V. Suaugusiųjų mokymosi poreikiai ir jų tyrimas: mokomoji knyga. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla; 2006.
- (52) Ginevičius R, Korsakienė R, Stankevičienė A. Akademinio jaunimo motyvacija studijuoti: teoriniai ir praktiniai aspektai. *Tiltai* 2004;2(27):19-23.
- (53) Baršauskienė V, Guščinskienė J. Universiteto studijų tikslai: siekiai ir realybė studentų požiūriu. *Socialiniai mokslai* 2003;3(40):112-119.
- (54) Uzdila J. Studentų aktyvinimas: išorinių ir vidinių veiksnių sąveika. Asmenybės ugdymo edukologinės ir psichologinės tendencijos. Kaunas: Šviesa; 1997.
- (55) Stankevičienė S. Sėkmingo dėstytojų ir studentų bendravimo kriterijai aukštojoje mokykloje. 2000.

- (56) Baker J.A, Bridger R, Evans K. Models of Underachievement Among Gifted Preadolescents: The role of personal, family, and school factors. *National Association for Gifted Children* 1998;42(1):5-15.
- (57) Ramsden P. Kaip mokyti aukštojoje mokykloje. Vilnius: Aidai; 2000.
- (58) Zuzevičiūtė V. Požiūris į mokymąsi Lietuvos aukštosiose mokyklose: prielaidos mokymuisi visą gyvenimą. *Socialiniai mokslai* 2003;5(42):42-50.
- (59) Lipinskienė D. Studijuoti skatinant aplinka: jos reikšmė studento mokymuisi. *Tiltai* 2001;2:14-20.
- (60) Petružienė S, Ruzgienė A. Studentų požiūris į aktyvaus mokymo(si) metodus aukštojoje mokykloje. *Pedagogika* 2003;65:200-207.
- (61) Salili F, Chiu C, Hong Y. Student Motivation: The Culture and Context of Learning. New York: SpringerLink; 2001.
- (62) Knasel E, Meed J, Rossetti A. Learn for your life: a blueprint for career-long learning. Harlow: Pearson Education; 2000.
- (63) Bitinas B. Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas. Vilnius: Kronta; 2006.
- (64) Daukila S, Vaišnorienė D. Kompetencijos vertinimo pedagoginiai, psichologiniai ir technologiniai aspektai.nuotoliniame mokyme. *Informacinės technologijos* 2006;1:417-421.
- (65) Pociūtė B. Profesinio pasirinkimo teoriniai aspektai. Vilnius: Solertija; 1998.
- (66) Super D, Brown L. Career and Life Development, Career Choice and Development, Applying Contemporary Theory to Practice. London: Brooks; 1990.
- (67) Adamonienė R, Daukila S, Kriščiūnas B, Maknienė I, Palujanskienė A. Profesinio ugdymo pagrindai. Vilnius: Petro Ofsetas; 2001.
- (68) Pociūtė B. Profesinės karjeros vadovas. Vilnius: Solertija; 1998.
- (69) Paurienė L, Dudzinskienė R, Kalesnikienė D, Žilinskienė I. Inovatyvių mokymo (-si) metodų ir IKT taikymas. Metodinė priemonė pradinių klasių mokytojams ir specialiesiems pedagogams. Vilnius: Ugdymo plėtotės centras; 2010.
- (70) Adamonienė R, Daukila S, Kriščiūnas B, ir kt. Profesinio ugdymo psichologija ir pedagogika. Utena: Indra; 2004.
- (71) Šernas V. Paskaitos kokybė ir jos vertinimo kai kurie parametrai. Vilnius: Akademija; 2000.
- (72) Čekanavičius V, Murauskas G. Statistika ir jos taikymai I. Vilnius: TEV; 2009.
- (73) Čekanavičius V, Murauskas G. Statistika ir jos taikymai III. Vilnius: TEV; 2011.

(74) Sapagovas J, Šaferis V, Jurėnienė K, Jurkonienė R, Šimatonienė V, Šimoliūnienė R. Statistikos ir informatikos pagrindai. Kaunas: KMU leidykla; 2008.

PRIEDAI

Anketa visuomenės sveikatos vadybos magistrantams

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto studentė Laura Petrauskienė rengia magistro baigiamąjį darbą, kurio tikslas - išsiaiškinti **magistrantų motyvaciją mokytis Visuomenės sveikatos vadybos. Anketa yra anoniminė.** Tikiuosi nuoširdaus Jūsų bendradarbiavimo ir prašau kiek galima tiksliau atsakyti į pateiktus klausimus. Pasirinktą atsakymo variantą pažymėkite „X“.

1. Kodėl nusprendėte siekti magistro laipsnio?

- ☐ Perspektyva žvelgiant į ateitį
- ☐ Domina studijos bei darbas Visuomenės sveikatos vadybos sektoriuje
- ☐ Tėvai labai norėjo matyti mane magistrantu
- ☐ Tiesiog noriu įgyti magistro laipsnį, o kokiame universitete ne taip ir svarbu
- ☐ Patarė draugai, pažįstami jau studijuojantys šiame universitete
- ☐ Neužteko konkursinio balo įstoti ten, kur norėjau
- ☐ Darbe reikalauja turėti aukštesnį laipsnį nei bakalauras
- ☐ Karjeros troškimas
- ☐ Aplinkiniai žiūri į žmogų su magistro išsilavinimu visai kitaip, nei į žmogų, turintį tik bakalauro diplomą
- ☐ Noras pagilinti specialybės žinias
- ☐ Man net nekilo abejonių, kad galiu būti be magistro diplomo

2. Universitetas, kuriame esate baigęs(-usi) bakalauro studijas?

- ☐ LSMU
- ☐ Kitas universitetas (įrašykite).....

3. Kodėl antros pakopos studijoms pasirinkote LSMU visuomenės sveikatos vadybą?

- ☐ Lengviau įstoti nei į kitus universitetus
- ☐ Čia baigiau bakalauro studijas
- ☐ Klausiau autoritetingo asmens patarimo
- ☐ Lengviau mokytis nei kituose universitetuose
- ☐ Kita (įrašykite).....

4. Kas paskatino pasirinkti būtent tą studijų programą, kurioje mokotės?

- ☐ Tai susiję su mano būsimu darbu
- ☐ Tai susiję su mano esamu darbu
- ☐ Noriu tobulėti pasirinktoje srityje
- ☐ Manau, kad būtent čia geriausiai galiu save realizuoti šiuo metu
- ☐ Patinka studijų programa
- ☐ Į šią programą buvo mažiausias konkursas iš mano norimų programų
- ☐ Nežinau

5. Ar susipažinote su studijų programa? Ar žinote kokios disciplinos Jums bus dėstomos?

- ☐ Taip
- ☐ Ne

6. Ką būtumėte dariusi (-ęs), jei šiemet būtumėte neįstojusi (-ęs)?

- ☐ Stočiau kitais metais vėl būtent čia
- ☐ Stočiau kur nors kitur
- ☐ Nežinau
- ☐ Kita (įrašykite).....

7. Jei dabar rinktumėtės iš naujo, ar pasirinktumėte tą pačią studijų programą?

- ☐ Taip
- ☐ Ne
- ☐ Nežinau

8. Kas lėmė Jūsų studijų krypties pasirinkimą?

- ☐ Norėjau studijuoti magistrantūroje
- ☐ Įgijus šią specialybę nesunku rasti darbo
- ☐ Tikėjau, kad įgytas magistro laipsnis užtikrins gerai mokamą darbą
- ☐ Ši specialybė perspektyvi
- ☐ Pasirinkta specialybė užtikrins įdomų darbą
- ☐ Patiko pasirinkta specialybė
- ☐ Ši specialybė susijusi su mano asmeniniais pomėgiais
- ☐ Norėjau tiesiog pratęsti mokymąsi, o pasirinkta specialybė man nesvarbi
- ☐ Čia studijuoja draugai, giminaičiai, pažįstami
- ☐ Neįstojau į kitą universitetą
- ☐ Čia nesunku studijuoti.
- ☐ Universitetas arti mano namų
- ☐ Specialybę pasirinkti patarė tėvai, giminės, pažįstami
- ☐ Čia studijuoti patarė šios srities specialistai
- ☐ Teigiama žiniasklaidos informacija apie specialybę
- ☐ Pozityvūs atsiliepimai iš studijuojančių šią specialybę
- ☐ Šią specialybę patarė studijuoti mokytojai, LSMU dėstytojai

9. Kaip vertinate savo pasirinkimą studijuoti Visuomenės sveikatos vadybą?

- ☐ Esu visiškai patenkintas
- ☐ Vertinu daugiau teigiamai, nei neigiamai
- ☐ Sunku pasakyti
- ☐ Vertinu daugiau neigiamai, nei teigiamai
- ☐ Vertinu neigiamai

10. Kaip suprantate būsimąją specialybę?	Žinau labai gerai	Žinau gerai	Žinau patenkinamai	Nežinau
Būsimojo darbo turinys ir esmė				
Reikalavimai, kuriuos kels ši specialybė asmenybei				
Kokių individualių gebėjimų reikia šiai specialybei?				
Koks atlyginimas už darbą?				
Kokios karjeros kilimo galimybės?				
Visuomeninė pasirinktos profesijos reikšmė.				
Specialybės vaidmuo jūsų asmenybės tobulinimuisi.				

11. Ar tai bus Jūsų mėgiamas darbas?

- ☐ Taip
- ☐ Ne visiškai
- ☐ Ne
- ☐ Nežinau
- ☐ Apie tai dar negalvoju

12. Ar manote, kad sugebėsite dirbti šį darbą?

- ☐ Taip
- ☐ Ne

13. Ar patinka mokytis savo universitete?

- ☐ Taip, įdomu kasdien sužinoti ką nors nauja
- ☐ Taip, įdomu kasdien susitikti su draugais
- ☐ Taip, patinka kai kurie dėstytojai
- ☐ Ne, bet einu, nes reikia
- ☐ Ne, nes grupė nedraugiška
- ☐ Ne, nes sunku rasti bendrą kalbą su dėstytojais
- ☐ Negalvoju apie tai

14. Kas, Jūsų nuomone, yra svarbiausia, kad sektųsi studijos?

- ☐ Geri santykiai su bendramoksliais
- ☐ Magistrantas skatinamas galvoti pats apie savo mokymosi motyvą
- ☐ Adekvatus užduočių sudėtingumo lygis
- ☐ Geri santykiai su dėstytojais
- ☐ Studijos atitinka polinkius ir interesus
- ☐ Dėstytojai minimizuoja besimokančiųjų nerimą seminarų, pratybų, egzaminų metu
- ☐ Grįžtamąjį ryšį apie savo atsakinėjimą magistrantas gauna iš karto
- ☐ Jei magistrantas gali atsakinėti žodžiu tarpinių atsiskaitymų ar egzaminų metu
- ☐ Dėstytojai, sudarydami studijų užduotis, atsižvelgia į magistrantų interesus

15. Kas labiausiai Jus motyvuoja mokytis?

- ☐ Įdomios studijų užduotys, paskaitos, praktiniai užsiėmimai
- ☐ Stipendija kaip paskatinimas už gerą mokymąsi
- ☐ Visur stengiuosi būti geriausias
- ☐ Noriu kuo daugiau išmokti, sužinoti
- ☐ Geri santykiai su studentais
- ☐ Geri santykiai su dėstytojais

16. Jeigu Jums reikėtų priskirti save grupei studentų pagal šiuos motyvacijos lygius? Kam save priskirtumėte?

- ☐ Labai motyvuotas
- ☐ Vidutiniškai motyvuotas
- ☐ Silpnai motyvuotas
- ☐ Nemotyvuotas

17. Kaip aplinkos veiksniai skatina Jūsų mokymosi motyvą?	Labai motyvuoja	Vidutiniškai motyvuoja	Silpnai motyvuoja	Nemotyvuoja
Gera kompiuterių klasė				
Kompetentingi dėstytojai				
Įdomiai dėstomi dalykai				
Pakankama bibliotekos bazė				
Šiuolaikinės mokymo(si) priemonės				
Aiškūs dėstytojų keliami reikalavimai ir vertinimo kriterijai				
Dėstytojų prieinamumas pageidaujant studentui				
Aktyvūs mokymo(si) metodai				
Dėstytojų gebėjimai sudominti dalyko turiniu				
Atliekamos užduotys yra įvairios				
Dėstytojų duota medžiaga įdomi ir teikia daug naudos				
Grupėje būna darbinga atmosfera				

18. Kaip asmeniniai mokymosi veiksniai skatina Jūsų mokymosi motyvą?	Labai motyvuoja	Vidutiniškai motyvuoja	Silpnai motyvuoja	Nemotyvuoja
Užtenka laiko įsisavinti naujai medžiagai per paskaitas				
Jūsų pasitenkinimas tuo, ką išmokote				
Paskaitų lankymo reguliarumas				
Jūsų domėjimasis šiuo dalyku				
Bendradarbiavimas tarp studentų studijuojant šią programą				
Grupinės užduotys				
Užduotys, kurias reikia atlikti savarankiškai				

19. Aš manau, kad mane mokytis skatina:	Labai	Vidutiniškai	Silpnai	Neskatina
Mokymosi įdomumas				
Poreikis gauti gerus pažymius				
Smalsumas				
Savigarba				
Augimo poreikis				
Baimė				
Pareiga tėvams ar kitiems artimiems žmonėms				
Sisteminė kontrolė ir vertinimas				
Noras būti naudingų savo kraštui				
Noras gauti žinių				
Noras dirbti atsakingą darbą				
Noras turėti autoritetą aplinkinių žmonių tarpe				
Nemalonumai, kurie gali kilti, jei nebus mokomasi				

20. Kokie mokymosi aplinkos veiksniai mažina Jūsų norą mokytis? Galite pasirinkti kelis variantus.

- ☐ Nepakankama bibliotekos bazė
- ☐ Nekompetentingi dėstytojai
- ☐ Nepakankamas kreditų skaičius atskiriems dalykams
- ☐ Dėstoma daug nereikalingų dalykų
- ☐ Nepatogios, neįdomios mokymosi klasės

21. Kokie Jūsų santykiai su dauguma dėstytojų?

- ☐ Puikūs
- ☐ Konfliktiški
- ☐ Normalūs
- ☐ Labai blogi

22. Kokie Jūsų santykiai su bendrakursiais?

- ☐ Puikūs su visais
- ☐ Geri tik su kai kuriais
- ☐ Grupė nėra draugiška
- ☐ Labai blogi

23. Koks Jūsų pažangumas, lyginant su grupės pažangumu?

- ☐ Aukštesnis nei bendras grupės vidurkis
- ☐ Esu per viduriuką
- ☐ Žemesnis nei bendras grupės vidurkis

• Ar Jūs patenkinti fakulteto aplinka? Apibraukite atsakymą.

- Auditorijos Taip Ne
- Kompiuteriu klasė Taip Ne
- Biblioteka Taip Ne
- Maitinimo įstaiga Taip Ne

24. Ar planuojate mokytis toliau pabaigę šias studijas?

- ☐ Taip
- ☐ Ne

25. Kelintame kurse studijuojate?.....

26. Jūsų amžius (metais).....

27. Jūsų lytis

- ☐ Moteris
- ☐ Vyras

Dėkoju už Jūsų atsakymus !

Anketa visuomenės sveikatos studentams

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto studentė Laura Petrauskienė rengia magistro baigiamąjį darbą, kurio tikslas - išsiaiškinti **studentų motyvaciją mokytis Visuomenės sveikatos. Anketa yra anoniminė**. Tikiuosi nuoširdaus Jūsų bendradarbiavimo ir prašau kiek galima tiksliau atsakyti į pateiktus klausimus. Pasirinktą atsakymo variantą pažymėkite „X“.

1. **Kodėl nusprendėte mokytis Visuomenės sveikatos?(Pažymėkite Jums tinkamus atsakymus)**
 - ☐ Perspektyva žvelgiant į ateitį
 - ☐ Domina studijos bei darbas Visuomenės sveikatos sektoriuje
 - ☐ Tėvai labai norėjo matyti mane studijuojantį universitete
 - ☐ Tiesiog noriu įgyti universitetinį išsilavinimą, o kokiame universitete ne taip ir svarbu
 - ☐ Patarė draugai, pažįstami jau studijuojantys šiame universitete
 - ☐ Neužteko konkursinio balo įstoti ten, kur norėjau
2. **Kas paskatino pasirinkti būtent tą studijų programą, kurioje mokotės?**
 - ☐ Į šią programą buvo mažiausias konkursas iš mano norimų programų
 - ☐ Manau, kad būtent čia geriausiai galiu save realizuoti šiuo metu
 - ☐ Patinka studijų programa
 - ☐ Nežinau
3. **Ar susipažinote su studijų programa? Ar žinote kokios disciplinos Jums bus dėstomos?**
 - ☐ Taip
 - ☐ Ne
4. **Ką būtų darysi (-ės), jei šiemet būtų neįstojusi (-ės)?**
 - ☐ Stočiau kitais metais vėl būtent čia
 - ☐ Stočiau kur nors kitur
 - ☐ Nežinau
 - ☐ Kita.....
5. **Jei dabar rinktumėtės iš naujo, ar pasirinktumėte tą pačią studijų programą?**
 - ☐ Taip
 - ☐ Ne
 - ☐ Nežinau
6. **Kas lėmė Jūsų studijų krypties pasirinkimą?**
 - ☐ Norėjau studijuoti universitete
 - ☐ Įgijus šią specialybę nesunku rasti darbo
 - ☐ Tikejau, kad pasirinkta specialybė užtikrins gerai mokamą darbą
 - ☐ Ši specialybė perspektyvi
 - ☐ Pasirinkta specialybė užtikrins įdomų darbą
 - ☐ Ši specialybė susijusi su mano asmeniniais pomėgiais
 - ☐ Norėjau tiesiog pratęsti mokymąsi, o pasirinkta specialybė man nesvarbi
 - ☐ Čia studijuoja draugai, giminaičiai, pažįstami
 - ☐ Neįstojau į kitą universitetą
 - ☐ Čia nesunku studijuoti.
 - ☐ Universitetas arti mano namų
 - ☐ Specialybę pasirinkti patarė tėvai, giminės, pažįstami
 - ☐ Čia studijuoti patarė šios srities specialistai
 - ☐ Teigiama žiniasklaidos informacija apie specialybę
 - ☐ Teigiami atsiliepimai iš studijuojančių šią specialybę
 - ☐ Šią specialybę patarė studijuoti mokytojai arba LSMU dėstytojai
7. **Kaip vertinate savo pasirinkimą studijuoti Visuomenės sveikatą?**
 - ☐ Esu visiškai patenkintas
 - ☐ Vertinu daugiau teigiamai, nei neigiamai
 - ☐ Sunku pasakyti
 - ☐ Vertinu daugiau neigiamai, nei teigiamai
 - ☐ Vertinu neigiamai

8. Kaip suprantate būsimąją specialybę?	Žinau labai gerai	Žinau gerai	Žinau patenkinamai	Nežinau
Būsimojo darbo turinys ir esmė				
Reikalavimai, kuriuos kels ši specialybė asmenybei				
Kokių individualių gebėjimų reikia šiai specialybei?				
Koks atlyginimas už darbą?				
Kokios karjeros kilimo galimybės?				
Visuomeninė pasirinktos profesijos reikšmė.				
Specialybės vaidmuo jūsų asmenybės tobulinimuisi.				

9. Ar tai bus Jūsų mėgiamas darbas?

- ☐ Taip
- ☐ Ne visiškai
- ☐ Ne
- ☐ Nežinau
- ☐ Apie tai dar negalvoju

10. Ar manote, kad sugebėsite dirbti šį darbą?

- ☐ Taip
- ☐ Ne

11. Kas, Jūsų nuomone, yra svarbiausia, kad sektųsi studijos?

- ☐ Geri santykiai su bendramoksliais
- ☐ Studentas skatinamas galvoti pats apie savo mokymosi motyvaciją
- ☐ Adekvatus užduočių sudėtingumo lygis
- ☐ Geri santykiai su dėstytojais
- ☐ Studijos atitinka polinkius ir interesus
- ☐ Dėstytojai minimizuoja studentų nerimą seminarų, pratybų, egzaminų metu
- ☐ Grįžtamąjį ryšį apie savo atsakinėjimą studentas gauna iš karto
- ☐ Jei studentas gali atsakinėti žodžiu tarpinių atsiskaitymų ar egzaminų metu
- ☐ Dėstytojai, sudarydami studijų užduotis, atsižvelgia į studentų interesus

12. Ar patinka mokytis savo universitete?

- ☐ Taip, įdomu kasdien sužinoti ką nors nauja
- ☐ Taip, įdomu kasdien susitikti su draugais
- ☐ Taip, patinka kai kurie dėstytojai
- ☐ Ne, bet einu, nes reikia
- ☐ Ne, nes grupė nedraugiška
- ☐ Ne, nes sunku rasti bendrą kalbą su dėstytojais
- ☐ Negalvoju apie tai

13. Kas labiausiai Jus motyvuoja mokytis?

- ☐ Įdomios studijų užduotys, paskaitos, praktiniai užsiėmimai
- ☐ Stipendija kaip paskatinimas už gerą mokymąsi
- ☐ Visur stengiuosi būti geriausias
- ☐ Noriu kuo daugiau išmokti, sužinoti
- ☐ Geri santykiai su studentais
- ☐ Geri santykiai su dėstytojais

14. Jeigu Jums reikėtų priskirti save grupei studentų pagal šiuos motyvacijos lygius? Kam save priskirtumėte?

- ☐ Labai motyvuotas
- ☐ Vidutiniškai motyvuotas
- ☐ Silpnai motyvuotas
- ☐ Nemotyvuotas

15. Kaip aplinkos veiksniai skatina Jūsų mokymosi motyvacija?	Labai motyvuoja	Vidutiniškai motyvuoja	Silpnai motyvuoja	Nemotyvuoja
Gera kompiuterių klasė				
Kompetentingi dėstytojai				
Įdomiai dėstomi dalykai				
Pakankama bibliotekos bazė				
Šiuolaikinės mokymo(si) priemonės				
Aiškūs dėstytojų keliami reikalavimai ir vertinimo kriterijai				
Dėstytojų prieinamumas pageidaujant studentui				
Aktyvūs mokymo(si) metodai				
Dėstytojų gebėjimai sudominti dalyko turiniu				
Atliekamos užduotys yra įvairios				
Dėstytojų duota medžiaga įdomi ir teikia daug naudos				
Grupėje būna darbinga atmosfera				

16. Kaip asmeniniai mokymosi veiksniai skatina Jūsų mokymosi motyvacija?	Labai motyvuoja	Vidutiniškai motyvuoja	Silpnai motyvuoja	Nemotyvuoja
Užtenka laiko įsisavinti naujai medžiagai per paskaitas				
Jūsų pasitenkinimas tuo, ką išmokote				
Paskaitų lankymo reguliarumas				
Jūsų domėjimasis šiuo dalyku				
Bendradarbiavimas tarp studentų studijuojant šią programą				
Grupinės užduotys studentams				
Užduotys, kurias reikia atlikti savarankiškai				

17. Aš manau, kad mane mokyti skatina:	Labai	Vidutiniškai	Silpnai	Neskatina
Mokymosi įdomumas				
Poreikis gauti gerus pažymius				
Smalsumas				
Savigarba				
Augimo poreikis				
Baimė				
Pareiga tėvams ar kitiems artimiems žmonėms				
Sisteminė kontrolė ir vertinimas				
Noras būti naudinga savo kraštui				
Noras gauti žinių				
Noras dirbti atsakingą darbą				
Noras turėti autoritetą aplinkinių žmonių tarpe				
Nemalonumai, kurie gali kilti, jei nebus mokomasi				

18. Kokie mokymosi aplinkos veiksniai silpnina Jūsų norą mokytis?

- ☐ Nepakankama bibliotekos bazė
- ☐ Nekompetentingi dėstytojai
- ☐ Nepakankamas kreditų skaičius atskiriems dalykams
- ☐ Dėstoma daug nereikalingų dalykų
- ☐ Nepatogios, neįdomios mokymosi klasės

19. Kokie Jūsų santykiai su dauguma dėstytojų?

- ☐ Puikūs
- ☐ Konfliktiški
- ☐ Normalūs
- ☐ Labai blogi

20. Kokie Jūsų santykiai su bendrakursiais?

- ☐ Puikūs su visais
- ☐ Geri tik su kai kuriais
- ☐ Grupė nėra draugiška
- ☐ Labai blogi

21. Koks Jūsų pažangumas, lyginant su grupės pažangumu?

- ☐ Aukštesnis nei bendras grupės vidurkis
- ☐ Esu per viduriuką
- ☐ Žemesnis nei bendras grupės vidurkis

23. Ar Jūs patenkinti fakulteto aplinka? Apibraukite atsakymą.

- Auditorijos Taip Ne
- Kompiuteriu klasė Taip Ne
- Biblioteka Taip Ne
- Maitinimo įstaiga Taip Ne

24. Ar planuojate mokytis toliau pabaigę šias studijas?

- ☐ Taip
- ☐ Ne

25. Kelintame kurse mokotes?.....**26. Jūsų amžius (metais).....****27. Jūsų lytis**

- ☐ Moteris
- ☐ Vyras

Dėkoju už Jūsų atsakymus !